

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Řecká mytologie v knižní sérii Percy Jackson od Ricka Riordana
Bakalářská práce

2023

Denisa Hypšmanová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
Akademický rok: 2020/2021

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Denisa Hypšmanová**
Osobní číslo: **H19442**
Studijní program: **B0221A100008 Religionistika**
Specializace: **Religionistika**
Téma práce: **Řecká mytologie v knižní sérii Percy Jackson od Ricka Riordana**
Zadávající katedra: **Katedra filosofie a religionistiky**

Zásady pro vypracování

Bakalářská práce se zaměří na analýzu motivů řecké mytologie využitých v populární knižní sérii určené dětským čtenářům - *Percy Jackson*. Cílem práce bude představit, jakým způsobem autor série s řeckou mytologií pracuje a jak se jí svým podáním snaží přiblížit současným mladým čtenářům. Do jaké míry jde o recepci původní mytologické látky a kdy autor původní látku dále rozvíjí a sám se již stává mytografem? Dochází k nějakým změnám v konstituci mytických hrdinů? Mění se symbolický význam mytické topografie? Mají řečtí bohové v moderním světě stejné kompetence jako v původní mytologii?

Rozsah pracovní zprávy:

Rozsah grafických prací:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- RIORDAN, Rick. Percy Jackson: Zloděj blesku. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 400 s. Přeloženo z anglického originálu Percy Jackson and The Olympians: The Lightning Thief. ISBN 978-80-253-1976-5.
- RIORDAN, Rick. Percy Jackson: Moře nestvůr. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 304 s. Přeloženo z anglického originálu Percy Jackson and The Olympians: The Sea of Monsters. ISBN 978-80-253-1720-4.
- RIORDAN, Rick. Percy Jackson: Prokletí titánů. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 336 s. Přeloženo z anglického originálu Percy Jackson and The Olympians: The Titan's Curse. ISBN 978-80-253-1723-5.
- RIORDAN, Rick. Percy Jackson: Bitva o labyrint. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 384 s. Přeloženo z anglického originálu Percy Jackson and The Olympians: The Battle of the Labyrinth. ISBN 978-80-253-1721-1.
- RIORDAN, Rick. Percy Jackson: Poslední z bohů. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 408 s. Přeloženo z anglického originálu Percy Jackson and The Olympians: The Last Olympian. ISBN 978-80-253-1976-5.
- CAMPBELL, Joseph. Tisíc tváří hrdiny. Překlad Hana Antonínová. 2. vydání (1. vydání v roce 2008). Praha: Argo, 2017. 388 s. Edice Capricorn, sv. 22. Přeloženo z anglického originálu The Hero of Thousand Faces. ISBN 978-80-257-2184-1.
- DĚDINOVÁ, Tereza. Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 228 s. Edice Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, číslo 433. ISBN 978-80-210-7871-0.
- BURKET, Walter. Greek religion: Archaic and Classical. Translated by John Raffan. Cambridge, Massachusetts: Harvard University Press, 1985. 493 s. Přeloženo z německého originálu Griechische Religion der archaischen und klassischen Epoche. ISBN 0-674-36281-0.
- HARD, Robin. The Routledge Handbook of Greek Mythology. 8th edition (1st edition in 2003). Abingdon: Routledge, 2020. 631 s. ISBN 978-1-315-62413-6 (ebk).
- RIORDAN, Rick, et al. Demigods and Monsters: Your Favorite Authors on Rick Riordan's Percy Jackson and the Olympians Series. 2nd edition (1st edition in 2008). Dallas: Smart Pop, 2013. 288 s. ISBN 978-1937856-36-6.
- PAUL, Joanna. "The Half-Blood Hero: Percy Jackson and Mythmaking in the Twenty-First Century," in Vanda Zajko and Helena Hoyle (eds.). A Handbook to the Reception of Classical Mythology. Hoboken: Wiley, 2017. [231-241]. Series Wiley Blackwell handbooks to classical reception. ISBN 978-1-444-33960-4.
- CYR, Heather K. "Pyramids in America: Rewriting the 'Egypt of the West' in Rick Riordan's The Kane Chronicles series." Mythlore, vol. 38, no.1, 2019: 131-152.
- MURNAGHAN, Sheila. "Classics for Cool Kids: Popular and Unpopular Versions of Antiquity for Children." The Classical World, vol. 104, no. 3, 2011: 339-353.
- Leighton, Alexander. "Re-discovering Mythology: Adaptation and Appropriation in the Percy Jackson and the Olympians saga." Mousaion, vol. 32, no. 2, [2014]: 60-73.

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Lucie Valentinová, Ph.D.
Katedra filosofie a religionistiky

Datum zadání bakalářské práce: **31. března 2021**
Termín odevzdání bakalářské práce: **31. března 2022**

doc. Mgr. Jiří Kubeš, Ph.D.
děkan

Mgr. Ondřej Krása, Ph.D.
vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2021

Prohlašuji:

Práci s názvem *Řecká mytologie v knižní sérii Percy Jackson od Ricka Riordana* jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Beru na vědomí, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, a směrnicí Univerzity Pardubice č. 7/2019 Pravidla pro odevzdávání, zveřejňování a formální úpravu závěrečných prací, ve znění pozdějších dodatků, bude práce zveřejněna prostřednictvím Digitální knihovny Univerzity Pardubice.

V Pardubicích dne

Denisa Hypšmanová

Poděkování

Na tomto místě bych především chtěla poděkovat doktorce Lucii Valentinové, pod jejímž vedením jsem se nikdy necítila ztracená. Děkuji jí hlavně za cenné rady a připomínky, a rovněž za to, že se mě vždycky snažila motivovat k tomu, abych ze sebe během psaní vydala víc. Dále musím poděkovat své sestře Nikče, která ve mně věřila a vždy rozptýlila jakékoliv mé obavy z toho, že tuto práci nikdy nedopíšu. Také děkuji mojí *parabatai* Báře Vašatové, která mě jako první do Tábora polokrevných přivedla a díky které jsem tak svět Percyho Jacksona mohla poznat.

ANOTACE

Bakalářská práce se zaměří na analýzu motivů řecké mytologie využitých v populární knižní sérii určené dětským čtenářům – *Percy Jackson*. Cílem práce bude představit, jak se žánr fantasy, do kterého daná série spadá, vztahuje k mýtům a následně to, jakým způsobem autor série s řeckou mytologií pracuje a jak se jí svým podáním snaží přiblížit současným mladým čtenářům. Do jaké míry jde o recepci původní mytologické látky a kdy autor původní látku dále rozvíjí a sám se již stává mytografem? Dochází k nějakým změnám v konstituci mytických hrdinů a o čem tato případná změna vypovídá? Jaký je přínos hlavní postavy zkoumané série jejím recipientům? Mají řečtí bohové v moderním světě stejné kompetence jako v původní mytologii a jaké je zde jejich role?

KLÍČOVÁ SLOVA

Řecká mytologie, fantasy, hrdina, Rick Riordan, Percy Jackson

TITLE

Greek Mythology in The Book Series Percy Jackson by Rick Riordan

ANNOTATION

The bachelor thesis focuses on the analysis of Greek mythology motives used in the popular book series intended for young readers – *Percy Jackson and the Olympians*. The aim of this thesis is to present how the fantasy genre, to which the series belongs, is related to myths, and subsequently how the author of the series works with Greek mythology and how he tries to bring it closer to contemporary young readers. To what extent it is still the reception of the original mythological material and when does the author further develop the original material and become a mythographer himself? Are there any changes in the constitution of mythical heroes and what does this possible change indicate? What are the benefits of the main character of this series to its recipients? Do the Greek gods have the same competence in the modern world as they did in the original mythology and what is their role here?

KEYWORDS

Greek mythology, fantasy, hero, Rick Riordan, Percy Jackson

Obsah

Předmluva	10
Úvod.....	11
1. Rick Riordan	13
2. Fantasy	16
2.1 Historický vývoj fantasy.....	19
2.2 Mýtus a fantasy.....	20
3. Rozbor mýtů v sérii <i>Percy Jackson</i>	24
3.1 Zloděj blesku	25
3.2 Moře nestvůr.....	27
3.3 Prokletí titánů	30
3.4 Bitva o labyrint	31
3.5 Poslední z bohů.....	33
4. Transformace hrdiny	36
4.1 Percy Jackson jako nový typ hrdiny	37
4.2 Percy Jackson jako vzor	43
4.3 Řečtí bohové v sérii Percy Jackson	45
4.3.1 Kým jsou bohové v sérii PJ	51
Závěr	57
Bibliografie	60

Předmluva

Možná trochu neobvykle tato bakalářská práce začne předmluvou. Důvod, proč jsem se tak rozhodla učinit je jednoduchý – na následujících pár řádcích bych ráda osvětlila důvody, které mě vedly k výběru tohoto úzce zaměřeného tématu.

V této bakalářské práci se snažím z religionistického pohledu podívat na beletristickou sérii *Percy Jackson* od amerického autora Ricka Riordana. Toto dílo spadá do žánru fantasy, a nezasírám, že je mým oblíbeným žánrem. K sepsání této práce mě ale nevedla jen obliba tohoto typu beletristické literatury, nýbrž něco konkrétnějšího.

Moje sestra, která sdílí můj zájem o fantasy, před dvěma lety psala bakalářskou práci s názvem *Mytické motivy v prózách Juraje Červenáka*¹ na Katedře literární kultury a slavistiky, rovněž na Univerzitě Pardubice. Její práce mě inspirovala ke zvolení si tématu té její. Musím jí rovněž poděkovat za doporučení literatury, která se váže k literárněvědnému pohledu, jenž jsem v této práci využívala hlavně k popisu žánru fantasy. Mám na mysli zejména knihy *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury* od Terezy Dědinové, *Fantasy: encyklopedie fantastických světů* od Davida Pringlea a *Obrazy hrdinu v kultúrnej pamäti* od Michaely Malíčkové a kol.

Protože díla autora Juraje Červenáka, na která se ve své práci zaměřovala ona, spadají rovněž do žánru fantasy, vycházela v jeho charakteristice ze stejných publikací. Kvůli tomu je možné, že se má kapitola o tomto žánru a ta její v něčem budou podobat, ráda bych ale uvedla, že tato případná podobnost je (nešťastně) náhodná. Na první pohled se sice může zdát, že jsou si podobná i naše témata, což je do jisté míry pravda, vzhledem k tomu, že se obě zaměřujeme na fantasy knižní série, které využívají mytické motivy, třebaže se jedná o odlišné mytologické celky. Nicméně i tak doufám, že při bližším pohledu se ukáže býti jasné, že se naše práce přeci jen v zásadě liší.

Moje sestra se ve své práci primárně zaměřuje na celkem obsáhlou charakteristiku samotného žánru fantasy a jeho subžánrů, do kterých se Červenákovy prózy snaží zařadit, což je něco, čemu já ve své práci tolik pozornosti nevěnuji. Soustředím se naopak z religionistické perspektivy na spojitost tohoto žánru s mýty nebo mytologií jako celkem.

¹ HYPŠMANOVÁ, Nikola. *Mytické motivy v prózách Juraje Červenáka*. Pardubice, 2021. Bakalářská práce. Univerzita Pardubice, fakulta filozofická, katedra literární kultury a slavistiky, PhDr. Antonín Kudláč, Ph.D.

Úvod

V této bakalářské práci se zaměříme na knižní sérii *Percy Jackson* od současného amerického autora Ricka Riordana. Tato série je Riordanovým nejúspěšnějším literárním počinem a její popularita určila i samotný ráz Riordanovy další tvorby – jeho díla jsou typická v tom, že jsou určena mladým čtenářům a jejich děj, postavy a celý fikční svět příběhů, jsou vystavěny na mytologiích určitých kultur. Sérii *Percy Jackson* (z anglického originálu *Percy Jackson and the Olympians*) jsme si za předmět této práce zvolili právě z tohoto důvodu – její obsah je totiž inspirován řeckými mytickými narativy.

Motivy z řecké mytologie v těchto prózách budou tedy hlavním tématem, na které v této práci upřeme svou pozornost. Protože je ale daná série dílo beletristické, spadající do žánru fantasy, pro ucelenější pohled se podíváme blíže i na tento žánr. Samotný popis žánru fantasy nás ale bude zajímat až druhotně – tím prvotním zájmem pro nás bude vztah fantasy a mýtů. Zaměříme se na povahu a fungování fantasy fikčního světa a světa mytického, kde kritériem této distinkce bude otázka víry v jejich reálnost. Dále si ukážeme, jak fantasy, a konkrétně i Rick Riordan ve své sérii, s mýty pracuje. U Riordana uvidíme, že mýty v *Percym Jacksonovi* modernizuje – události, postavy, a dokonce i bohy, kteří v nich vystupují, přivádí do současného amerického prostředí, ve kterém se děj jeho série odehrává. Touto aktualizací archaické mýty činí přístupnějšími a srozumitelnějšími pro současné recipienty, což v naší práci považujeme za zásadní, neboť obecně na žánr fantasy v této práci budeme nahlížet jako na hlavního prostředníka mezi současným člověkem a archaickými mýty, tedy na jakési médium, díky kterému lze v současnosti znovu navázat s mýty vztah, třebaže je tento vztah v zásadě jiný než v minulosti.

Dalším velkým celkem, na který se v této bakalářské práci zaměříme, bude postava hrdiny. Naprosto klíčová pro nás bude otázka kulturní a časové podmíněnosti hrdinů. Uvidíme totiž, že hrdina je vlastně odrazem či nositelem hodnot a cností kultury a období, ve kterých vzniká, k čemuž dojdeme srovnáním hrdinů z řecké mytologie s hlavní postavou zkoumané série Percym Jacksonem, jakožto jejich novodobé verze. Na hrdinu zde ale budeme nahlížet i jako na vzor. Ukážeme si, jak konkrétně postava Percyho Jacksona promlouvá k adolescentům, kteří jsou cílovou skupinou této série, a jak rezonuje s jejich potencionálními problémy. Velkým tématem zde bude dosud nevyjasněná identita této skupiny mladých lidí, kteří stojí na pomezí světa dětí a světa dospělých. Možná ještě zásadnější pro nás ale bude to, jak se postava Percyho

Jacksona dotýká těch, kteří „trpí“ diagnózou dyslexie a ADHD, neboť to, jak uvidíme, stojí v jádru celé existence této postavy.

Téma, které se tato bakalářská práce snaží obsáhnout, je probádané jen velmi málo – sekundární literatury neexistuje příliš mnoho, nicméně do té existující patří především publikace *Demigods and Monsters*, jejímiž editory jsou Rick Riordan a Leah Wilson. Jednotlivé eseje, které tato kniha obsahuje se sérii *Percy Jackson* snaží popsat z různých úhlů pohledu. Na několik z nich v této práci budeme odkazovat. Dále musíme zmínit příspěvek Joanny Paul *The Half-Blood Hero: Percy Jackson and Mythmaking in the Twenty-First Century* v knize *A Handbook to the Reception of Classical Mythology* či článek Alexandra Leightona s názvem *Re-discovering Mythology: Adaptation and Appropriation in the Percy Jackson and the Olympians saga* v časopise *Mousaion*. Ze vši výše zmíněné literatury jsme ve své práci vycházeli.

1. Rick Riordan

Knižní série *Percy Jackson*, která bude předmětem této bakalářské práce, je pentalogií knih určenou zejména pro mladé čtenáře ve věku od 9 let. Žánrově se jedná o fantasy (bližší specifikací se budeme zabývat v následující kapitole) využívající prvky řecké mytologie. Samotné sérii bude věnována velká část této práce. Kapitola, která je ale teď před námi, se pokusí přiblížit toho, kdo za knihami stojí, a to, za jakým účelem byly sepsány.

Rick Riordan (*1964) je současný americký spisovatel pocházející z Texasu. Než se ale stal spisovatelem, necelých patnáct let působil jako učitel anglického jazyka a historie, a to jak na státních, tak i na soukromých školách v rodném Texasu ale také i v Kalifornii. Literární tvorba Riordana provázela už od jeho mládí. Krátké příběhy, které v té době psal, ale bývaly nakladateli odmítány. Prvního literárního úspěchu se dočkal až o několik let později, a to v roce 1997, kdy mu vyšla jeho prvotina – mysteriózní detektivní román *Big Red Tequilla*, který se stal prvním knihou sedmidílné série *Tres Navarre*.

Riordanovy mysteriózní romány ale nebyly tím, co z něj udělalo světově známého autora. Za jeho popularitou stojí právě zkoumaná série *Percy Jackson* (*Zloděj blesku*, 2005; *Moře nestvůr* 2006; *Prokletí titánů*, 2007; *Bitva o labyrint*, 2008; *Poslední z bohů*, 2009), která změnila celou jeho tvorbu, a to tak, že jeho výhradním žánrem se místo mysteriózních detektivek pro dospělé stala zábavná fantasy díla, určená mladým čtenářům, která jsou specifická v tom, že k výstavbě fikčního světa využívají mytologii.

Po obrovském úspěchu, které knihy o Percym Jacksonovi – dvanáctiletém chlapci z 21. století, jež je synem řeckého boha moří, Poseidóna, a který bojuje s nestvůrami z antických mýtů – vyvolaly, se Riordan stal spisovatelem na plný úvazek. Série *Percy Jackson* se dočkala dvou volných pokračování, a to dalších pentalogií s názvem *Bohové Olympu* a *Apollonův pád*. Mimo tyto série, čerpající z řecké mytologie, sepsal později ještě dvě další. Jednou je trilogie *Kronika Cartera Kanea*, zaměřující se na bohy starověkého Egypta. Nejnovější je pak série s názvem *Magnus Chase a bohové Ásgardu*, ve které pro změnu vystupují staří severští bohové.

Co ale Riordana přimělo odchýlit se od svého původního záměru věnovat se literatuře pro dospělé čtenáře a svou pozornost místo toho upřít na poněkud mladší publikum? Sám autor

uvádí, že sepsání série *Percy Jackson* nikdy neměl v úmyslu.² Důvodem se mu ale stal jeho syn Haley, který je i přímou inspirací pro samotnou postavu Percyho Jacksona.

Haley je Riordanův nejstarší syn, kterému byla v útlém věku diagnostikována dyslexie a ADHD (porucha pozornosti s hyperaktivitou). Pro Riordana, v té době ještě středoškolského učitele, bylo těžké přihlížet tomu, jakým problémům ve škole jeho syn kvůli své diagnóze čelí. Haley se ve třídě nedokázal soustředit a jako další z mnoha dětí s ADHD byl pokládán školským systémem za problémové dítě. Rick Riordan se formou vyprávění (příběhů na dobrou noc), pokusil Haleyho problémy ukázat v pozitivním světle. A protože řecká mytologie byla jediným učivem, které si Haley ve škole oblíbil, vymyslel pro něj postavu Percyho Jacksona, jejíž předlohou je řecký hrdina Perseus.³

Percy je tak v podstatě alter egem Riordanova syna. Je hlavní postavou příběhu, který staví na myšlence, že řečtí bohové jsou skuteční (stejně jako nestvůry), a podobně jako v mýtech se i v současnosti zaplétají se smrtelníky a mají s nimi děti. A Percy Jackson je jedním z nich.

I přes to, že je Percy polobůh i hrdina, vytvořený nejen po vzoru Persea (který je zároveň i Percyho jmenovcem), ale například i Odyssea, je Percy víceméně normálním moderním chlapcem, podobně jako Haley. Tím pravým a klíčovým spojovacím prvkem mezi Riordanovým synem a postavou Percyho Jacksona je ale to, že i Percy v příběhu trpí dyslexií a ADHD.

Tato diagnóza ale u Percyho není vadou nebo něčím, díky čemu by se měl cítit méněcenným. ADHD a dyslexie v sérii *Percy Jackson* jsou pravým opakem. Tyto dva znaky jsou indikátorem toho, že jedinec je v příběhu polobůh, v jeho žilách koluje olympská krev, a to ho činí neobyčejným:

„Dohromady vzato je to skoro jisté znamení. Když čteš, utíkají ti písmenka ze stránky, je to tak? To proto, že máš mozek vyladěný na starořečtinu. A ta hyperaktivita – jsi impulzivní, nevydržíš sedět ve třídě klidně. To jsou tvoje bojové reflexy. V opravdovém boji ti zachrání život. A ty problémy s pozorností, to je proto, že toho vidíš moc, Percy, ne málo. Máš dokonalejší smysly než obyčejní smrtelníci.“⁴

Sám Rick Riordan se v předmluvě k publikaci *Demigods and Monsters*, která obsahuje sbírku esejí různých autorů k sérii *Percy Jackson*, k této skutečnosti vyjadřuje takto: „V příběhu Percy

² RIORDAN, Rick. „Introduction,“ in Rick Riordan and Leah Wilson (eds.). *Demigods and Monsters: Your Favorite Authors on Rick Riordan's Percy Jackson and the Olympians Series*. 2nd edition (1st edition in 2008). Dallas: Smart Pop, 2013. s. VI.

³ Tamtéž, s. VII.

⁴ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013, s. 100.

Jackson zjišťuje, že být jiný může být zdrojem síly – a znakem výjimečnosti. To, že je člověk beznadějný ve škole, z něj nedělá beznadějného člověka. Percy byl můj způsob, jak vzdát poctu všem těm dětem, které jsem učil a které mají ADHD a dyslexii, ale víc než to, *byl pro mého syna mýtem, díky němuž měl pochopit, kdo je* [mé zvýraznění].“⁵

Riordan tedy svým pojetím tyto diagnózy představuje výhradně v pozitivním světle, což je jeden z hlavních přínosů, který v Riordanových knihách najdeme. Není ale jediným. Tím dalším je jejich (možná na první pohled skrytý) didaktický potenciál. Jako učitel se Rick Riordan snažil děti přimět k tomu, aby je bavilo učit se o dávných mýtech. A moderně a zábavně převyprávět mýtické příběhy, a dětem je tak co nejvíce přiblížit, se ukázalo, vzhledem k popularitě série, být celkem dobrou volbou.

I když tedy původně Percy Jackson vznikl jen jako pohádka na dobrou noc, po vydání jeho dobrodružství se tato série jako taková díky svému (možná poměrně nečekanému) úspěchu stala i předmětem částečného filmového zpracování, kdy podle jejich prvních dvou dílů vznikly v roce 2010 a 2013 dva filmy. Oblíbenost série mezi širokým publikem vedla v roce 2014 i k muzikálovému zpracování prvního dílu, které nese název *The Lightning Thief: The Percy Jackson Musical*, a které bylo i několikrát odehrané na Broadwayi. A díky velkému zájmu fanoušků série je v současnosti chystaná i nová seriálová adaptace, *Percy Jackson and the Olympians*, jejíž premiéra se očekává v roce 2024.

⁵ RIORDAN, Rick. „Introduction“, s. VII–VIII.

2. Fantasy

„Lidmi jsme proto, že máme představivost, ne proto, že jsme inteligentní.“⁶

– Terry Pratchett

Zkoumaná série *Percy Jackson*, jak už jsme zmínili v úvodu předchozí kapitoly, spadá do žánru fantasy. V rámci uceleného pohledu na předmět této bakalářské práce považujeme za přínosné, abychom zde alespoň krátce nastínili, co to vůbec fantasy literatura je. Pokusíme se popsat její charakteristické prvky, ukážeme si, z čeho vychází a taky jakou má spojitost s mýty nebo mytologií jako celkem. Následně se zaměříme na samotnou sérii *Percy Jackson* a zkusíme si ukázat, jak s mýty v ní pracuje její autor.

Na začátek je třeba ujasnit si, že je velký rozdíl mezi tím, co zveme fantasy a fantastickou literaturou. Když mluvíme o žánru fantastické literatury (fantastiky), chápeme jej jako zastřešující pojem pro (sub)žánry, kterými jsou science fiction, horor a fantasy.⁷ Výhradním předmětem této kapitoly tak bude jen jedna část tohoto celku, a to (sub)žánr fantasy a budeme o něm referovat buď jako o fantasy literatuře nebo jednoduše jen jako o fantasy.

Samotný žánr fantasy je jen těžko uchopitelný. Existuje mnoho pokusů o jeho definování a škatulkování jeho mnoha proudů, nicméně jednotná charakteristika ani tak neexistuje. Pojmová „neukotvenost“ fantasy tak tomuto žánru poskytuje neomezený počet možností, jak jednotlivé proudy fantasy vymezovat. Je ale důležité zmínit, že „jednotlivé kategorie se mohou překrývat a terminologie se postupem času mění, proto bychom žádné škatulkování neměli považovat za něco neměnného a provždy daného.“⁸ Díky tomu se můžeme setkat s dělením například na hrdinskou fantasy, jejíž děj se točí primárně kolem hlavního hrdiny. Zároveň ale takové dílo může spadat do subžánru humorné fantasy, pokud bychom se rozhodli humor v příběhu považovat za distinktivní rys své definice nebo bychom ho mohli označit i za questovou fantasy,⁹ jestliže by se naopak naše definice zaměřovala hlavně na úkol, za kterým se hrdina v příběhu žene.

⁶ PRATCHETT, Terry. „Předmluva,“ in PRINGLE, David (ed.). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. Praha, 2003, s. 6.

⁷ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno: Masarykova univerzita, 2015, s. 16.

⁸ PRINGLE, David (ed.). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. Praha, 2003, s. 19.

⁹ Questem je většinou myšleno právě posláním, díky kterému se hrdina vypraví na dobrodružství, a jeho splněním získá odměnu. Na hlubší rovině je ale questem myšlena i sama hrdinova cesta, která většinou vede k hrdinovu sebepoznání a vnitřní transformaci. Blíže k tomuto pojmu viz CLUTE, John and John

Ale i přes rozličné členění můžeme zmínit jeden z nejvýraznějších rysů, který podle nás vykazuje každé fantasy dílo (a i fantastická literatura jako celek). Tím je „fantastický prvek“, o kterém mluví Tereza Dědinová ve své monografii *Po divné krajině: Charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*:

„Fantastický prvek jakožto zakládající jednotka fantastické literatury se pak vyhraňuje jako záměrná odlišnost od konsenzuální reality (pozměněný historický vývoj v případě alternativní historie, zasazení do budoucího fikčního světa a podobně); fyzická nemožnost v případě postav a objektů, zásadní změna v případě přírodních zákonů a pravidel fikčního světa.“¹⁰

Tímto prvkem může být nezměrná řada věcí. Co se týče pozměněného historického vývoje či zasazením fikčního světa do budoucnosti, to jsou fantastické prvky, se kterými se můžeme setkat spíše ve sci-fi než v samotné fantasy. Jako příklad můžeme uvést knihu *Muž z vysokého zámku* od Philipa K. Dicka, která popisuje, jak by vypadal svět, kdyby ve druhé světové válce vyhrálo nacistické Německo a společně s Japonskem by obsadilo Spojené státy americké. Konkrétně ve fantasy je pak fantastický prvek asociován spíše s tou druhou částí definice, kterou Dědinová předložila – váže se hlavně k samotným postavám a změnám v přírodních zákonech, i když asi nejčastěji souvisí právě s postavami, které ve fantasy běžně oplývají nějakou magickou mocí (umí ovládat přírodní živly, zázračně léčí apod.) nebo jsou například nesmrtelní.

Tento prvek je tedy stěžejní pro každý (ne jen) fantasy příběh a jeho fikční svět. Samotný význam tohoto „fantastického prvku“ ale nespočívá jen v odchýlení se od naší reality, i když to je samozřejmě taky důležité, ale v tom, že ve čtenářích navozuje pocit úžasu,¹¹ který pramení právě z rozporu mezi tím, co považujeme za možné a nemožné, a co nám jako možné či nemožné předkládá fikční fantasy svět. Společně s Colinem Manlovem tak můžeme tvrdit, že „moderní fantasy je inherentně subversivní ve svém porušování toho, co nazýváme možným.“¹²

Nicméně nesmíme zapomínat, že ať už se fikční svět snaží od toho našeho „racionálního“ odlišit sebevíc, faktem zůstává, že i tak je něco jako jeho výchozím bodem, a to jak pro autory, kteří

GRANT (eds). Encyclopedia of Fantasy (1997): Quest. *SF Encyclopedia* [online]. [cit. 2023-04-13].
Dostupné z: <https://sf-encyclopedia.com/fe/quests>

¹⁰ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*, s. 204.

¹¹ MATTHEWS, Richard. *FANTASY: The Liberation of Imagination*. Routledge, 2011, s. 1.

¹² MANLOVE, Colin. *The Fantasy Literature of England*. Basingstoke: Palgrave, 1999, s. 142.

se jím při tvorbě svých fikčních světů musejí nevyhnutelně inspirovat, tak i pro čtenáře a jejich čtenářskou rekonstrukci.¹³

Při takovéto rekonstrukci je samozřejmě stěžejní představivost (fantazie) člověka, na což jsme se pokusili poukázat citátem, který tuto kapitolu otevírá. Představivost je totiž jeden z nejdůležitějších požadavků, které fantasy, a fantastická literatura obecně, od člověka vyžaduje. Umberto Eco, velmi výrazná osobnost v oblasti literární teorie, tvrdí, že „když vstoupíme do lesa fikce, zajisté se předpokládá, že s autorem uzavíráme dohodu, a jsme tedy připraveni akceptovat například to, že vlk mluví.“¹⁴ Eco zde sice fikcí nemyslí výhradně fantasy, nýbrž jakýkoliv narativní text, nicméně tato jeho myšlenka podle nás nejsilněji rezonuje právě s žánrem fantasy, neboť akceptace předložených daností ve fantasy je zde zkrátka nutností.

Problém totiž nastává, pokud recipienti z nějakého důvodu onu dohodu s autorem nedokážou učinit – jejich představivost jim to buď nechce dovolit, nebo naopak to oni nechtějí dovolit své představivosti. V prvním případě jde o to, že si čtenáři zkrátka danou věc (potažmo celý fikční svět či jeho fungování) nedokážou dost dobře představit (chybí jim k tomu např. zkušenost z reálného světa, kterou by přenesli do toho fikčního). Druhý případ snad ani tolik nesouvisí se samotnou představivostí jako spíše s tím, že její držitelé ji nechtějí přizpůsobit předloženému fikčnímu světu. Každý fikční svět totiž má nějaké „mantinely“ – Eco mluví o ohraničeném světě¹⁵ – které mu jeho autor vytvořil. Pokud by žádné hranice fikčního světa neměl (nebylo by např. uvedeno, co v něm je možné a co nikoliv, nebo by se autor nezabýval vysvětlením či popisem určitých reálií), tak by čtenářská rekonstrukce byla velmi náročná a v některých případech snad i nemožná.

V obou případech, které se ale vzájemně nevylučují, je výsledkem to, že čtenáři na reálnost fikčního světa nepřistoupí. V takovém případě fantasy dílo není možné (správně) číst, protože takový čtenář neodpovídá čtenáři modelovému¹⁶ a samotné fantasy dílo se tak potom může

¹³ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*, s. 207.

¹⁴ ECO, Umberto. *Šest procházek literárními lesy: přednášky na Harvardově univerzitě*. Olomouc: Votobia, 1997, Velká řada, s. 103.

¹⁵ Tamtéž, s. 104.

¹⁶ Modelový čtenář je literárněvědný pojem, se kterým poprvé přišel Umberto Eco. Tento termín označuje typ čtenáře, pro kterého autor své dílo zamýšlel a pro nějž bylo dílo primárně sepsáno. Blíže k tomuto pojmu viz Umberto Eco, *Šest procházek literárními lesy: přednášky na Harvardově univerzitě*, Olomouc: Votobia, 1997, s. 16–17.

snadno stát terčem kritiky, a být právě pro svou „nereálnost“ považováno jednoduše za hloupost.

2.1 Historický vývoj fantasy

Žánr fantasy, tak jak jej obecně chápeme v současnosti, se objevil teprve až ve 20. století, když J. R. R. Tolkien vydal svá stěžejní díla *Hobit aneb Cesta tam a zase zpátky* (1937) a sérii *Pán Prstenů*, která se stala jakýmsi „synonymem“ k samotnému pojmu fantasy. Sám Tolkien je pak mnohdy považován za zakladatele moderní fantasy, hned vedle neméně známého C. S. Lewise a jeho úspěšné série *Letopisy Narnie*.

Fantasy díla se ale objevovala už dlouho před Tolkienem. Pokud budeme brát v úvahu fantastický prvek jako definující rys fantasy, jak jsme si uvedli výše, tak by se mohlo zdát, že fantasy díla můžeme nalézt už v nejstarších dobách lidstva. Mluvíme zde o eposech, legendách, pověstech, ale také o mýtech (na mýty a fantasy se blíže podíváme na následujících stránkách). Tereza Dědinová o takových žánrech mluví jako o předrealistických,¹⁷ i když možná lepším označením se nám zdá být pojem „kořenové texty“ (v angličtině *taproot texts*),¹⁸ protože i když se s moderní fantasy tyto texty zaměnit nedají, je očividné, že právě z nich současná fantasy vyrůstá.

Za konkrétní „kořenové texty“ bychom tak mohli uvést například *Epos o Gilgamešovi* nebo i *Odysseiu*, ke které se v naší práci budeme ještě několikrát vracet.¹⁹ Nicméně mezi díla, za jejichž přímé následníky můžeme považovat současnou fantasy, se řadí i texty, které označujeme jako *Chansons de geste* (písň o činech) a z nich vycházející rytířské romány,²⁰ neboť v centru takového románu stojí postava hrdiny-rytíře, který na svých cestách zažívá nejrůznější dobrodružství a důraz je kladen na epičnost děje. Typickým příkladem rytířského románu se ve francouzském prostředí staly příběhy o Karlu Velikém nebo dobrodružství rytíře Rolanda (*Píseň o Rolandovi*).

¹⁷ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*, s. 84.

¹⁸ CLUTE, John, John GRANT (eds). *Encyclopedia of Fantasy* (1997): Taproot Texts. *SF Encyclopedia* [online]. [cit. 2023-04-14]. Dostupné z: https://sf-encyclopedia.com/fe/taproot_texts

¹⁹ MATTHEWS, Richard. *FANTASY: The Liberation of Imagination*. Routledge, s. 5.

²⁰ PRINGLE, David (ed.). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*, s. 10.

2.2 Mýtus a fantasy

Nyní se zastavíme u mýtů a podíváme se na to, jak mýty, potažmo mytologie, souvisí s žánrem fantasy a konkrétně pak i se sérií *Percy Jackson*. Než se ale pustíme do bližšího zkoumání spojitosti mýtů s fantasy, nevyhneme se tomu, abychom si nějak pojetí mýtu vymezili. Uvědomujeme si, že definování toho, co mýtus je, je v podstatě nemožné, protože taková definice by jen těžko nabyla univerzální platnosti, nicméně pro jasnější orientaci v naší práci to považujeme za nevyhnutelný krok.

Protože se naše práce zaměřuje na knižní sérii, která vypráví určitý příběh, naše pracovní uchopení mýtu bude s tímto lehce korelovat v tom smyslu, že mýtus budeme zkratkovitě pojímat výhradně jako jakési vyprávění či příběh, který je nositelem nějakých hlubších pravd a představ určité kultury o hodnotách, světě a lidském místě v něm.

Nepopíratelnou pravdou je, že mýty a mytologie byly (a jsou i nadále) nekončící studnicí motivů, událostí, postav, struktur, ze kterých fantasy, a i fantastická literatura, neustále čerpá a které přebírá. Je třeba ale zdůraznit, že ať už je fantasy dílo mytologickými nebo náboženskými texty inspirováno sebevíc, zůstává pouze a jen beletrií, a nenárokují si býtí něčím víc, čímž naopak mýty bezpochyby jsou. Fantasy ve čtenářích nanejvýš „vzbuzuje pevnou sekundární víru, neusiluje ale o evokaci víry totožné s náboženskou vírou ani s vírou ve skutečnosti aktuálního světa.“²¹ Fantasy totiž v zásadě popírá svou vlastní reálnost v tom smyslu, že i když se od čtenáře žádá, aby v rámci četby uvěřil v reálnost fikčního světa, mimo četbu samozřejmě fantasy nic takového po svých recipientech nevyžaduje, protože „fundamentální premisou fantasy je, že věci, o kterých vypráví se nejen nestaly, ale stát se ani nemohly.“²²

Mohlo by se tak zdát, že fantasy a mýty se jednoduše liší ve vztahu k „reálnému“ světu – fantasy svůj obsah vážně nemyslí a v jeho reálnost se (mimo fikční svět) jednoduše nevěří. Ale co mýty a jejich obsah? Když se zaměříme na řecké mýty a mytologii, protože koneckonců těch se naše práce dotýká nejvíce, nabízí se otázka, jež je zároveň i názvem titulu od Paula Veynea: *Věřili Řekové svým mýtům? Z* naší distinkce by se totiž mohlo zdát, že mýty a fantasy, co se víry v jejich reálnost týče, stojí v opozici. Nicméně tak jednoduché to s mýty samozřejmě není. Paul Veyne říká, že „Řekové měli vlastní způsob, jak věřit své mytologii nebo být vůči ní skeptický,

²¹ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*, s. 205.

²² ATTEBERY, Brian. *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*. New York: Oxford University Press, 2014, s. 4.

a tento způsob se jen zdánlivě podobá našemu.“²³ Jejich víra tedy nebyla jasně vyhraněná v tom smyslu, že se buď věřilo v realnost všeho nebo naopak ničeho. A i když tedy na otázku, zda Řekové svým mýtům věřili, nemůžeme jednoznačně odpovědět ano či ne, je zřejmé, že jejich obsah nějakým způsobem brán vážně byl, což o fantasy rozhodně tvrdit nemůžeme.²⁴

Jak ale konkrétně fantasy literatura s mýty, či mytologií jako celkem pracuje, se různí. Nejběžněji se můžeme setkat jen s povrchovou inspirací motivy, které se v určitém mýtu nebo mýtech objevují a které autorovi fantasy mohou posloužit (ať už vědomě či nikoliv) jen jako dobrá dějová zápleтка bez toho, aby na nějaký konkrétní mýtus jeho dílo odkazovalo. To ostatně dokazuje i opakované využívání tzv. *monomýtu*, jakéhosi příběhového schématu, kterým Joseph Campbell (ale nejen on) ve své slavné knize *Tisíc tváří hrdiny* popisuje cestu hrdiny v hrdinských mýtech. Autoři beletrie pak toto schéma využívají jen jako jakousi osnovu pro své vlastní příběhy, na jejichž bodech děj svých příběhů vystaví.

Další díla, jako například již výše zmiňovaná série *Letopisy Narnie*, mohou mýtické motivy využívat zcela vědomě, ale zároveň na ně přímo neodkazují, a k jejich představení využívají alegorii. Některá fantasy díla ale mohou s mytologií pracovat více explicitně. K nim patří například kniha *Američtí bohové* od britského autora Neila Gaimana, na jejichž stránkách přímo vystupují bohové různých kultur (Ódin, Anansi, Černoboh, ...) jako reálné bytosti, nacházející se v současných Spojených státech, kam je zavedla víra imigrantů, kteří kdysi na nový kontinent přišli. Lidé ale s postupem času na své bohy začali zapomínat, a tak tito staří bohové jsou v příběhu nuceni svádět boj s bohy novými, jakými jsou například bohyně televize nebo bůh internetu, aby úplně nezanikli.

Rick Riordan v sérii *Percy Jackson* pracuje s mytologií podobně jako Gaiman. Riordan nicméně mýty posouvá ještě dál. Svět *Percyho Jackona* totiž na konkrétní řecké mýty přímo navazuje a jejich příběhy dál rozvíjí. Události z mýtů jsou v daném fikčním světě brány tak, že se opravdu staly, a místa jako Olymp nebo podsvětí zde rovněž reálně existují. Děj je také plný řeckých bohů, stejně jako nestvůr, a noví hrdinové, jako je Percy Jackson a jeho přátelé, jsou s nimi nuceni bojovat podobně jako hrdinové v původním mytických narativech.

Obdobně jako Neil Gaiman, i Riordan vše zasadil do moderního světa ve Spojených státech amerických, na které nahlíží optikou „Ameriky jako majáku civilizace“.²⁵ Postava Percyho se

²³ VEYNE, Paul. *Věřili Řekové svým mýtům?: Esej o konstitutivní imaginaci*. Praha: Oikoyomenh, 1999, s. 14.

²⁴ ATTEBERY, Brian. *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*, s. 12.

²⁵ RIORDAN, Rick. „Introduction“, s. IX.

proto na začátku první knihy od Cheiróna, který i zde pokračuje v dráze učitele hrdinů, dozvídá, že řeční bohové se stěhují společně s tím, jak se mění centrum západní civilizace, která v sérii není představena jen jako jakýsi abstraktní koncept, ale přímo jako živá síla, na jejímž počátku antičtí bohové stáli a jsou její součástí nebo dokonce zdrojem dodnes:

„Lidé na bohy nezapomínají. Všude, kde za posledních tři sta let vládli, je vidíš na obrazech a jako sochy na nejvýznamnějších budovách. A jistě, Percy, teď jsou samozřejmě u nás ve Spojených státech. Podívej se na náš symbol, Diova orla. Podívej se na sochu Prométhea v Rockefellerově centru, na řecké fasády vládních budov ve Washingtonu. [...]. Ať se ti to líbí, nebo ne – a věř mi, spousta lidí nebyla nadšená ani Římem – je teď srdcem tohoto plamene Amerika. Je to velká síla Západu. Takže Olymp je tady. A jsme tu i my.“²⁶

Tím, že Riordan přivedl antické mýty do současnosti, je nejen reinterpretoval, ale zároveň jim dal nový aktuální kontext, který často u původních mýtů chybí. Tím je učinil přístupnějšími a srozumitelnějšími pro současné čtenáře. Větší přístupnost a srozumitelnost mýtů ve fantasy, jak tvrdí Brian Attebery ve své knize *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*, je dokonce jeden z hlavních přínosů, které tento žánr, pokud s mýty pracuje, poskytuje.²⁷

Samozřejmě to ale není jediný přesah, který fantasy (i fantastika obecně) nabízí. „Prostřednictvím symbolu, metafory a alegorie se fantastika vztahuje k univerzálním otázkám a problémům našeho světa.“²⁸ A ač se Riordan nesnaží své texty protkat množstvím skrytých poselství, v průběhu série se opakovaně k jednomu vrací – upozorňuje zejména na ekologické problémy, kterým náš svět čelí.

Riordan k poukázání na problém se znečištěním nebo ničením přírody využívá postavu boha přírody Pana. Ve světě Percyho Jacksona je ale Pan pokládán za ztraceného. Mnoho satyrů, mezi nimiž je i Percyho nejlepší přítel Grover, se v příběhu pokouší boha Pana najít, protože věří, že právě Panova absence je příčinou skomírající přírody. Proto Grover Percymu v jednom momentě říká: „Svět umírá, Percy. Každý den je to horší. Příroda... Já prostě cítím, jak chřadne. Já *musím* najít Pana.“²⁹

Nakonec se Groverovi a Percymu, v rámci vedlejší dějové linky, boha Pana opravdu najít podaří. Protože je ale Panova síla spojena s divokou přírodou, která každým dnem díky lidské

²⁶ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 83–84.

²⁷ ATTEBERY, Brian. *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*, s. 4.

²⁸ DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*, s. 205.

²⁹ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o Labyrint*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013, s. 192.

činnosti nenávratně mizí, vytrácí se společně s ní i sám bůh Pan. Předtím než ale v příběhu zemře, je Percy svědkem toho, jak Pan k jeho příteli satyroví promlouvá:

„Musíš říct satyrům, dryádám a dalším duchům přírody, že velký bůh Pan je doopravdy mrtvý. Řekni jim o mém odchodu. Musí přestat čekat, že je zachráním. To nedokážu. Záchranu musíte provést sami.“ [...]

Pan se jasnýma modrýma očima podíval přímo na mě a já si uvědomil, že nemluví jenom o satyrech. Myslel i polokrevné a smrtelníky. Všechny.“³⁰

Poselství, které Pan předává Groverovi, je ale zároveň poselstvím, které se Rick Riordan pokouší předat svým čtenářům, a to, že my všichni máme za zachování přírody, potažmo celého světa, zodpovědnost.

Tato kapitola se snažila přiblížit fantasy hlavně jako literární žánr. Viděli jsme, že to, co nazýváme fantasy, nelze jednoznačně definovat, i když bychom se s mnoha badateli mohli shodnout alespoň na tom, že fantasy lze asi nejjasněji vymezit ve vztahu k tomu, co nazýváme „reálným světem“ – fantasy si v žádném případě nenárokují, aby její obsah byl brán vážně, tedy, aby se věřilo v reálnost jejích daností mimo předložený fikční svět. Dále jsme si ukázali spojitost fantasy s archaickými texty. Zaměřili jsme se hlavně na vztah fantasy a mýtů, ze kterých moderní fantasy hojně čerpá. Fantasy svým pojetím mýty aktualizuje pro současné čtenáře, je ale zároveň literární formou, díky které současný čtenář vůbec může s archaickými mýty znovu navázat vztah,³¹ třebaže rozhodně nemůžeme mluvit o totožném vztahu, který s mýty měli lidé v dávných dobách. Fantasy totiž dává mýtům nový význam, což jsme mohli vidět i na příkladu ze zkoumané série *Percy Jackson*.

Dále bychom mohli tvrdit, že většinovým účelem přerámování mýtů ve fantasy je pobavit a zároveň poučit její čtenáře. *Percy Jackson* v tomto není výjimkou, nicméně hlavním účelem této série je podle nás něco trochu jiného. Už jsme si řekli, že byla sepsána hlavně pro Riordanova syna, Haleyho, který se potýká s ADHD a dyslexií. Na dalších stránkách naší práce se proto podíváme na to, jak *Percy Jackson* k těm, kteří tuto diagnózu rovněž mají, promlouvá, a zároveň si ukážeme, že tato série nabízí ještě daleko víc – mimo jiné rezonuje s problémem identity dospívajících dětí, a hledáním jejich místa ve společnosti.

³⁰ Tamtéž, s. 334–335.

³¹ ATTEBERY, Brian. *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*, s. 9.

3. Rozbor mýtů v sérii *Percy Jackson*

V této kapitole se nyní pokusíme na mytologické motivy, které byly v příběhu použity, podívat blíže. Jednotlivě se zaměříme na každý z pěti dílů série, a zkusíme vysledovat, zda dobrodružství Percyho Jacksona opisuje cestu nějakého určitého antického hrdiny, či je snad kombinací několika z nich. Bude nás také zajímat, zda je výběr mýtů náhodný nebo má určitou strukturu. Ukážeme si rovněž, jak Riordan původní mýty přizpůsobuje moderní době. K porovnání původní a Riordanovy moderní verze mýtů bude třeba popsat, z jakých konkrétních mýtů Rick Riordan čerpá. Samozřejmě jsme si ale vědomi problematiky, která se s konkrétností obsahu jakéhokoliv mýtu pojí, což koreluje i se samotnou povahou řeckého mytologického korpusu. V řeckém prostředí totiž neexistuje žádný kanonický spis, ve kterém by byly řecké mýty zaznamenány v jakémsi uspořádaném souboru. Jejich rané podoby jsou dochovány v epických dílech, jakými jsou například homérské eposy, nebo v dramatech. Až kolem přelomu letopočtů byl mytologický obsah těchto děl uspořádáván různými mytografy do systematických příruček. Mezi jednu z nejznámějších a nejstarších patří tzv. Apollodórova knihovna (1 stol. n. l.).³²

Množství verzí, které tak i byť jediný mýtus může nabízet, tedy záměrně neignorujeme, ale při hledání odpovídajících mýtů, které Rick Riordan do série *Percy Jackson* zapracoval, jsme se snažili cíleně zaměřit právě na takovou verzi daného mýtu, která Riordanovu výběru odpovídá nejvíce. Vycházeli jsme přitom z *The Routledge Handbook of Greek Mythology* od Robina Harda, případně z Homérových eposů, neboť Rick Riordan, jak uvidíme, z *Iliady* a *Odysseie* čerpá nejčastěji, a to nejen co se dějových zápletek týče, ale i koncepce celého mytického světa v *Percym Jacksonovi*. Při všech citacích nebo odkazech na tyto eposy budeme čerpat výhradně z českého překladu Otmara Vaňorného.

Tato kapitola se mimo jiné bude snažit odpovědět na jednu ze zásadních otázek, které si v naší práci klademe, a to do jaké míry jde ve zkoumané sérii o recepci původní mytologické látky a kdy autor původní látku dále rozvíjí a sám se tak stává mytografem?

³² HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*. 8th edition (1st edition in 2003). Abingdon: Routledge, 2020, s. 1.

3.1 Zloděj blesku

Začneme-li prvním dílem série, který nese podnázev *Zloděj blesku*, seznámíme se s Percym Jacksonem, dvanáctiletým chlapcem, který žije se svou matkou a nevlastním otcem v New Yorku. Percy je až na ADHD a dyslexii úplně obyčejným dítětem, tedy až do chvíle, kdy na něj na školní exkurzi v muzeu zaútočí Lítice. Následně se od svého učitele latiny pana Brunnera, ze kterého se později vyklube kentaur Cheirón, a nejlepšího kamaráda Grovera, Percy dozvídá, že je „polokrevný“ – jeho pravým otcem je některý z řeckých bohů. Percy se proto musí co nejrychleji vydat do *Tábora polokrevných* na Long Islandu, kde se děti jako on učí bojovat, aby se ubránily nestvůrám nebo aby obstály při nebezpečných výpravách.

Percy ze začátku samozřejmě ničemu takovému nevěří, ale potom, co ho společně s jeho matkou napadne Mínótauros, a jeho matka přitom zemře, nemá na výběr a do Tábora polokrevných se vydává. Tam se dozví, že jeho pravým otcem je Poseidón. Zároveň je mu sděleno, že se mezi Poseidónem a Diem schyluje k válce, neboť Diův mistrovský blesk, symbol jeho moci, byl ukraden. Sám Zeus za zloděje označí právě Percyho, neboť se domnívá, že ho krádeží pověřil Poseidón, a snaží se ho tak svrhnout. Percymu tak nakonec nezbyvá nic jiného než se vydat na výpravu za nalezením Diova blesku, aby očistil své jméno, i jméno svého božského otce, a zabránil tak ničující válce mezi bohy. Než se ale Percy, společně se satyrem Groverem, a novou kamarádkou Annabeth, dcerou Athény,³³ vydá na výpravu, musí vyhledat radu Orákula. Duch Delf, který v Táboře polokrevných sídlí, Percymu sdělí proroctví, ze kterého je patrné, že se musí vydat do podsvětí, neboť se zdá, že opravdovým zlodějem Diova blesku je nakonec bůh Hádes.

První opravdovou výzvou, které Percy, společně se svými přáteli, Groverem a Annabeth, musí na své výpravě čelit, je setkání s Medúzou. Je to v podstatě první ucelenější mýtický motiv, který Rick Riordan v příběhu představuje. Podle mýtů je Medúza jednou ze tří Gorgon, která má hady místo vlasů, a její pohled mění lidi v kámen. Jejím zabitím se proslavil hrdina Perseus, který ji pomocí odrazu ve svém štítu uřízne hlavu.³⁴

Medúza i v Riordanově verzi zůstává tou samou hrozivou Gorgonou. Nežije ale na žádném ostrově, jak tomu je v mýtu, místo toho vlastní „Obchod tetičky Em se zahradními trpaslíky“

³³ I když je v řecké mytologii bohyně Athéna jednou z panenských bohyň, v *Percym Jacksonovi* několik dětí má. Riordan jejich zrození popisuje jako zrození „z božských myšlenek“, čímž odkazuje na samotné zrození Athény, která Diovi vyskočila z hlavy. Tím panenský status bohyně do jisté míry zachovává.

³⁴ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 226.

na okraji New Jersey, kde prodává své zkamenělé oběti jako zahradní sochy. Percy k ní s kamarády nedopatřením zavítá a je s ní posléze nucen bojovat. Porazit ji dokáže podobným způsobem jako předtím Perseus, akorát místo ve štítu vidí její odraz ve váze.³⁵

Jak Percyho cesta postupuje dál, můžeme se setkat s dalšími, z mýtů známými postavami ale i místy, i když v poněkud pozměněné formě. Takovým místem je například ostrov, který se objevuje v *Odysseii*, na němž žijí Lótofágové („pojídači lotosů“). Podle Homéra část Odysseovy posádky pronikne na ostrov, kde je místní obyvatelé pohostí plody lotosů, jejichž požitím Odysseovi muži zapomenou na svůj úkol, nechtějí se vrátit, a přejí si na ostrově zůstat. Odysseus je pak musí zachránit a proti jejich vůli je odvléct zpět na loď.³⁶

Ve *Zloději blesku* se setkáváme i s tímto námětem. Je ale samozřejmé, že aby odpovídal modernímu pojetí, musel být upraven. Jelikož Percy a jeho společníci cestují do podsvětí, které se nachází na západě Spojených států, zastaví se cestou ve městě Las Vegas. A kam jinam umístit podmanivé místo, ze kterého se jeho návštěvníkům nechce odejít, než do jednoho z místních kasin?

„Kasino a hotel Lotus“ Percymu a jeho přátelům nabídne vytoužený odpočinek po únavné cestě, kterou do teď museli absolvovat. I když se zdá, že v Lotosu strávili jen několik hodin, ve skutečnosti se jedná o celých pět dní. Percymu jako prvnímu dojde, že na tomto místě není něco v pořádku, probere se z omámení, které v něm Lotos vyvolal, a podobně jako Odysseus, odtamtud své přátele vyvede, a znovu se tak vydávají za svým cílem.³⁷

Ještě předtím, než doputují do Los Angeles, kde se nachází vstup do podsvětí, jsou Percy, Annabeth a Grover zahrnuti do obchůdku, který se jmenuje „Crustyho palác vodních lůžek“. I zde samozřejmě nejde o jen tak obyčejnou prodejnu postelí. Prodejce Crusty je totiž ve skutečnosti Damastés neboli Prokrústés („Napínač“),³⁸ se kterým se můžeme setkat v příběhu o Théseovi, který na Prokrústa narazí při cestě do Athén. V mýtu Prokrústés Thésea naláká k sobě domů a nabídne mu odpočinek ve své posteli, kde své oběti zabíjí. Théseus jeho záměr pochopí, Prokrústa přechytračí a nakonec ho zabije.³⁹

³⁵ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 188–201.

³⁶ HOMÉROS. *Odysseia*. Přeložil Otmar Vaňorný. 16. vydání. Praha: Petr Rezek, 2007, IX. 94–102.

³⁷ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 277–284.

³⁸ Tamtéž, s. 296–302.

³⁹ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 294.

Podobně se s Prokrústem vypořádá i náš hrdina Percy. V Riordanově verzi totiž Prokrústés své zvyky moc nemění, spíše se jen přizpůsobuje moderní době. Svým obětem stále zkracuje končetiny, pokud na lůžku přecházejí, nebo jim je naopak napíná (odtud jeho přezdívka), pokud jeho velikosti nedosahují. Už tak ale nečiní u sebe doma, ale ve své nové prodejně postelí, která modernímu zasazení přeci jen vyhovuje víc než nějaká chýše, do které by k odpočinku současného člověka lákal jen těžko.

Samotná Percyho cesta podsvětím pak z žádného konkrétního mýtu nečerpá. Percy nemá za úkol někomu přivést psa Kerbera, který hlídá vchod do podsvětí, jako tomu bylo u Hérakla,⁴⁰ ani do podsvětí nemíří kvůli věštci Teirsiovi, aby se ho zeptal na cestu domů, jako Odysseus.⁴¹ I když se Percyho návštěva podsvětí nedrží ani Orfeovy cesty, podobá se jí pravděpodobně nejvíce. Orfeus se totiž do podsvětí vydal, aby odtamtud získal zpět svou manželku Eurydiku, která předčasně zemřela.⁴² Percy do Hádovy říše směřuje s podobným cílem – chce odtamtud zachránit svou matku. Na rozdíl od Orfea se mu to ale podaří, a nejen to, nalezne i Diův ztracený blesk, pro který byl na výpravu na začátku vyslán.

3.2 Moře nestvůr

I ve druhém dílu série s názvem *Moře nestvůr* není o mýtické motivy nouze. Už teď můžeme říct, že Riordan v druhém dílu vybírá mýty více systematictěji. Osu příběhu v *Moři nestvůr* totiž představuje výprava za zlatým rounem. Nepřekvapí tedy, že jako hlavní inspirace zde Riordanovi posloužily motivy z mýtu o Argonautech, kde je zlaté rouno ústředním prvkem cesty Argonautů. Zároveň ale uvidíme, že tyto motivy Riordan hojně protkává ještě dalšími mytologickými náměty, a to převážně z *Odysseie* – konkrétně z Odysseovy cesty domů do Ithaky.

Na začátku *Moře nestvůr* se znovu setkáváme s mladým hrdinou Percym Jacksonem, kterého čeká nový úkol – nalézt zlaté rouno a zachránit svého nejlepšího kamaráda Grovera, který se ztratil. Kde ale začít? Percyho cesta začíná setkáním s Graiemi, třemi hašteřivými stařeny, které společně sdílí jedno oko a jeden zub. Podle mýtů se s nimi setkal hrdina Perseus, který se od nich dozvěděl cestu k Medúze.⁴³ Pro Percyho jsou tyto „Šedé sestry“ rovněž zdrojem

⁴⁰ Tamtéž, s. 254.

⁴¹ HOMÉROS. *Odysseia*, X. 561–565.

⁴² HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 565.

⁴³ Tamtéž, s. 226.

důležité informace – prozradí mu souřadnice ostrova, kde se nachází zlaté rouno. K tomu, aby mu ale Graie prozradily, kam se má vydat, je Percy musí donutit – podobně jako Perseus jim sebere jejich jediné oko.⁴⁴

Poté se už Percy může vydat na samotnou výpravu, na kterou ho doprovází jeho kamarádka Annabeth, dcera Athény, a přátelský Kyklop Tyson, který je rovněž potomek Poseidóna, stejně jako asi nejznámější Kyklop Polyfémus, o kterém bude ještě řeč. K ostrovu, ke kterému se pokoušejí dostat, vede cesta přes Moře nestvůr, což je v Riordanově vyprávění moře, kterým se plavili původní řečtí hrdinové, a naráželi v něm na množství nestvůr. Moře, o kterém je řeč, je původně Středozemní moře, ale jelikož Riordan všechna významná místa z řeckých mýtů přesouvá do amerického prostředí, a děj se odehrává právě tam, muselo dojít i k přesunu této vodní plochy. Ale kam v moderní době nejlépe schovat například mořské nestvůry Skyllu a Charybdu, které potopí každou loď, jež se dostane do jejich blízkosti? Riordanovi se s využitím amerického pobřeží nabízel celkem trefné řešení, kdy *Mare nostrum* zasadil do oblasti známé jako Bermudský trojúhelník, kde podle některých (konspiračních) teorií dochází k záhadným mizením lodí či dokonce letadel.

Percyho plavba Mořem nestvůr se samozřejmě neobejde bez obtíží. Hned potom, co se svými společníky do této oblasti vpluje, se totiž setkává s výše zmiňovanými nestvůrami Skyllou a Charybdou.⁴⁵ Podle mýtů se mezi nimi podařilo proplout jen Argonautům a Odysseovi, který při setkání se Skyllou přišel o velkou část své posádky.⁴⁶ Percy se tak stává jedním z mála hrdinů, kteří setkání s těmito mořskými obludami přežije.

Po Skyllou s Charybdou Percyho vlny zavedou k dalšímu místu, které je opět známé jak z mýtu o Argonautech, tak z *Odysseie*. Tím je ostrov kouzelnice Kirké, na kterém v Riordanově verzi provozuje tropické lázeňské středisko. Percyho setkání s Kirké se drží spíše cesty Odyssea, jehož posádku kouzelnice proměnila podle vyprávění v prasata.⁴⁷ Samotnému Percymu se stane něco podobného, akorát z něj Kirké udělá prasátko guinejské. Percyho záchrana tak připadá na jeho společníci Annabeth, která Percyho vrátí do jeho původní podoby stejně jako v *Odysseii* s pomocí boha Herma.⁴⁸

⁴⁴ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013, s. 40–47.

⁴⁵ Tamtéž, s. 178–181.

⁴⁶ HOMÉROS. *Odysseia*, XII. 245–246.

⁴⁷ Tamtéž, X. 237–240.

⁴⁸ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*, s. 195–203.

Nedlouho poté, co opustí ostrov Kirky, se dostávají do dalšího nebezpečí. Tentokrát jím jsou Sirény, se kterými se na své plavbě setkávají opět jak Argonauté, tak i Odysseus. V případě Argonautů posádku zachránil její člen Orfeus, který vášnivý zpěv sirén přehlušil svou hrou na lyru.⁴⁹ Riordanovo líčení cesty kolem ostrova sirén se ale opět drží více verze z *Odysseii*, protože když Percy s Annabeth proplouvají kolem Sirén, jejich zpěvu Percy unikne stejným způsobem jako Odysseova posádka – zacpe si uši voskem.⁵⁰ Naproti tomu Annabeth se stejně jako sám Odysseus neohlušila, místo toho se nechala Percym přivázat ke stěžni, aby, stejně jako Odysseus před ní, mohla zpěv sirén slyšet.⁵¹

Po ostrově sirén se už Percy dostává k samému cíli své výpravy. Dopluje k ostrovu Kyklopů, jednookým obrům, kde se na své plavbě domů do Ithaky zastavil i Odysseus – toho společně s posádkou Kyklop Polyfémus uvěznil ve své jeskyni, a několik Odysseových mužů i pozřel. Aby se Odysseus se svou zbylou posádkou z jeskyně dostal, Polyféma opil vínem a pod falešným jménem „Nikdo“ ho oslepil. Společně se svými muži následně z jeskyně unikl, přivázan, stejně jako oni, na břichách ovcí.⁵²

V Riordanově verzi se Percy na ovčím břiše naopak dostane do Polyfémovy jeskyně, protože tam najde uvězněného ztraceného přítele Grovera. Polyfémus zde není úplně slepý, ale oko má poškozené od Odysseovy dřívější návštěvy. Aby se pak následně Percy s Groverem mohl dostat z jeskyně zase ven, použije Annabeth na Polyféma lest rovněž se jménem „Nikdo“ jako Odysseus před ní. Polyfémus je rozčilený, že se ten stejný Nikdo zase vrátil a díky tomu Percy z jeskyně uteče.⁵³

Na ostrově Kyklopů je v Riordanově verzi Polyfémus jediným Kyklopem. Zároveň je tento ostrov místem, kde se nachází zlaté rouno. V tomto bodě tedy Riordan přímo propojuje devátý zpěv *Odysseie* a putování Íasóna a Argonautů za zlatým rounem. Rouno zde ale nehlídá žádný drak, jak tomu v mýtu bylo, a Percy pro jeho získání nemusí vykonat zdánlivě nesplnitelné úkoly jako Íasón.⁵⁴

⁴⁹ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 409.

⁵⁰ HOMÉROS. *Odysseia*, XII. 174–177.

⁵¹ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*, s. 212–215.

⁵² HOMÉROS. *Odysseia*, IX. 240–461.

⁵³ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*, s. 232–235.

⁵⁴ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 405.

3.3 Prokletí titánů

Prokletí titánů je v pořadí třetím dílem celé série. V pozadí příběhu už jasně povstává titán Kronos, který ke schylující se válce proti bohům začíná svolávat své mocné stoupence. Mezi nimi je i neméně známý titán Atlas, který unikl ze svého vězení, a který unesl bohyni Artemis. Percy se proto společně s Artemidinými lovkyněmi a svým přítelem satyrem Groverem, vydává ztracenou bohyni osvobodit.

Rick Riordan se v tomto díle při vybírání mýtických námětů, které se v ději objevují, nechal inspirovat převážně Héraklem a úkoly, které musel plnit. Ostatně i sám titán Atlas, který v *Prokletí titánů* na mnoha místech vystupuje, je asi nejvíce znám právě díky Héraklovi, který se s ním jako jeden z mála hrdinů opravdu setkal.⁵⁵

Jelikož je tedy předobrazem Percyho dobrodružství ve třetím díle Héraklés, nepřekvapí, že jedním z prvních nástrah, se kterými se Percy setká, je nemejský lev. Zabití toho lva je i prvním z dvanácti úkolů, které Héraklés obdržel od mykénského krále Eurysthea. Héraklés tuto nebezpečnou šelmu, jejíž kůži neproniklo žádné ostří, dokázal skolit díky své obrovské síle, pro kterou je znám.⁵⁶ Percy oproti němu tak mocnou silou neoplývá, a tak mu k přemožení nemejského lva pomohly lovkyně Artemis tím, že vstřelily šípy do lvovy tlamy.⁵⁷

Nemejský lev není jediným nebezpečným zvířetem, se kterým je Percy nucen svádět boj. Dalším takovým je erymanthský kanec, jehož chycení byl Héraklův třetí úkol. Héraklés ho podle mýtických vyprávění zahnal do sněhové závěje, kde kanec uvízl. Tam ho svázal řetězy a odnesl ho králi Eurystheovi, který jeho lapení požadoval.⁵⁸

Percy na erymanthského kance narazí náhodou, když jemu a jeho přátelům divoké prase zkrří cestu na výpravě za záchranou Artemis. I když setkání s erymanthským kancem nebylo v plánu, Percy se s ním vypořádá podobně jako Héraklés. Kanec rovněž uvízne ve sněhu a jelikož kance v mýtu Héraklés nezabil, ani v Riordanově verzi nepřijde o život. Je zde pokládán za projev „Velkého probuzení“, které je bráno jako projev moci boha Pana, jehož, jak už jsme zmínili výše, se v sérii snaží najít satyrové a lesní duchové.⁵⁹

⁵⁵ Tamtéž, s. 257.

⁵⁶ Tamtéž, s. 243–245.

⁵⁷ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Prokletí titánů*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013, s. 157–162.

⁵⁸ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 246.

⁵⁹ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Prokletí titánů*, s. 187–190.

Než se Percymu a jeho přátelům podaří dostat se k bohyni Artemis, nemine je setkání s Néreem, mořským bohem, který oplývá všeteckými schopnostmi. Percy od něj potřebuje vědět informace o Artemidě, ale Néreus je znám tím, že věstil nerad, a k tomu, aby se od něj člověk něco dozvěděl, ho musel přinutit. Néreus je v Riordanově verzi líčen jako starý nevrlý muž bez domova, který zkrátka chce mít svůj klid. Proto, když uvidí Percyho, začne utíkat a Percy se ho pokouší lapit. Když se mu nakonec Nérea podaří přemoci, jen s velkou nevolí mu Néreus sdělí to, co potřebuje vědět.⁶⁰

V mýtech se s Néreem setkává opět i Héraklés, který byl snad jediným známým hrdinou, kterému se Nérea podařilo chytit a donutit ho sdělit mu, kde se nachází zahrady Hesperidek (Atlantových dcer), ze kterých měl králi Eurystheovi přinést tři zlatá jablka.⁶¹

Zahrady Hesperidek se vyskytují i v Riordanově vyprávění. Percy totiž míří na horu Othrys, která je v řeckých mýtech domovem Titánů a je tedy jakýmsi protipólem k hoře Olymp. Hora Othrys se v *Prokletí titánů* přesunula do amerického pohoří v San Franciscu (Mount Tamalpais) a nachází se zde i výše zmiňované zahrady Hesperidek. Zároveň je Hora Othrys i místem, kde titán Atlas jako trest za osnování vzpoury proti bohům byl nucen nést oblohu. Jak už jsme ale prozradili výše, Atlas ze svého vězení unikl, a pod nebeskou klenbu uvěznil bohyni Artemis. Protože Percyho úkolem na rozdíl od Hérakla není vrátit se se zlatými jablky, ale osvobodit bohyni Artemis, převezme od ní váhu oblohy. Artemis mu a jeho přátelům za to pomůže přemoci titána Atlanta, který nakonec opět skončí uvězněný pod nebeskou klenbou.⁶²

3.4 Bitva o labyrint

Už podle názvu čtvrtého dílu, *Bitva o labyrint*, zřejmě nepřekvapí, že ústředním prvkem v příběhu je krétský labyrint. Jeho stavbou se v mýtech proslavil vynálezce Daidalos, kterého jeho vybudováním pověřil krétský král Mínós, aby v něm ukryl Mínótaura, nestvůru s lidským tělem a býčí hlavou, která se narodila králově ženě Pasifaé.⁶³

Jelikož je labyrint nejsilněji spjat s řeckým hrdinou Théseem, který se proslavil právě tím, že v něm skolil Mínótaura,⁶⁴ dalo by se předpokládat, že Riordan využije nejvíce mýtických

⁶⁰ Tamtéž, s. 246–249.

⁶¹ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 255.

⁶² RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Prokletí titánů*, s. 280–281, 290–291.

⁶³ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 289.

⁶⁴ Tamtéž, s. 296.

motivů právě z mýtů o Théseovi a jeho cestě do labyrintu. Trochu překvapivě tomu tak ale není. Percy se totiž do labyrintu vydává z úplně jiných důvodů než Théseus. Neusiluje tedy o zabití Mínótaura, kterého ani v Riordanově verzi v labyrintu nenajdeme, i když není popřen fakt, že kvůli němu byl postaven. Percyho cesta je motivovaná nalezením Daidala. O Daidalovi se totiž v *Bitvě o labyrint* dozvídáme, že nezemřel v Athénách, jak je tomu v mýtech, ale pořád žije – přišel na to, jak ošidit smrt sestrogením umělého těla, které dokáže zachovat lidskou duši. Od té doby žije ve středu labyrintu ve své dílně. Percy se ho snaží najít a přesvědčit, aby jemu a ostatním polobohům pomohl při blížící se bitvě proti povstávajícímu titánu Kronovi a polobohům, kteří se přidali na jeho stranu.

Sám labyrint v Riordanově vyprávění neleží *jen* pod Knósským palácem na Krétě, kde byl původně vystaven, ale nachází se nyní pod celým povrchem světa. Od doby svého postavení se neustále rozpíná, vše spojuje, a dá se jím kamkoliv dostat.⁶⁵ Vyznat se v něm je ale skoro nadlidský úkol, a tak se stane, že se v něm Percy s přáteli několikrát ztratí, a vyjdou z něj na neznámém a mnohdy i nebezpečném místě.

Jedním z takových míst je i statek obra Géryona, jehož stáda hlídá další obr Eurytión. Oba jsou známí díky Héraklovi, který se s nimi setká při plnění jednoho ze svých dvanácti úkolů, kdy měl Géryovo stádo přihnat králi Eurystheovi.⁶⁶

V *Bitvě o labyrint* Géryonés Percyho s jeho přáteli na svém statku, který se zprvu tváří jako obyčejný texaský ranč, uvězní, a aby se osvobodili, uzavře s ním Percy dohodu – vyčistí jeho stáje.⁶⁷ Nejedná se ale jen tak o nějaké stáje, ale o stáje krále Augeia, které mu Géryonés spravuje a které jsou z mýtů známé svou špínou. Tyto stáje ale navíc obývají lidožraví koně. V tomto bodě můžeme jasně vidět spojení hned dvou dalších Héraklových úkolů – vyčištění Augeiových stájí⁶⁸ a přihnání lidožravých koní, které v mýtech patří králi Diomédovi.⁶⁹

Podstatně méně nebezpečným místem, kam se Percy neplánovaně dostane, je ostrov Ógygia, kde se setká s krásnou dívkou, která je ve skutečnosti nymfa Kalypsó, se kterou se z původních řeckých hrdinů setkal i Odysseus na své cestě do Ithaky. Když Odysseus připlul na její ostrov, Kalypsó se do něj zamilovala a sedm let mu bránila z Ógygie odejít. Odysseus ale nemínil na

⁶⁵ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o Labyrint*, s. 57–58.

⁶⁶ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 250.

⁶⁷ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o Labyrint*, s. 153, 161–163.

⁶⁸ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 248.

⁶⁹ Tamtéž, s. 249.

ostrově zůstat, protože toužil po návratu do Ithaky za svou ženou. Až po zásahu bohů nechala Kalypsó Odyssea ze svého ostrova odejít.⁷⁰

Percy na Ógygii nestráví sice několik let jako Odysseus, dohromady tam zůstane kolem dvou týdnů, ale i za ten čas se do něj Kalypsó zamiluje. Stejně jako v Odysseově případě mu nabízí nesmrtelnost, když s ní zůstane, a i když Percy nabídku chvíli zvažuje, potřeba vrátit se za svými přáteli a povinnost dokončit výpravu, ho vedou k rozhodnutí ostrov opustit. Kalypsó tak Percyho nechává dobrovolně odejít.⁷¹

3.5 Poslední z bohů

Nyní se dostáváme už k poslednímu dílu série *Percy Jackson*, který je ale na mytologické motivy, použité v příběhu, nejchudší. Riordan se zde totiž více soustředí na samotný děj a uzavření celého příběhu, a tak ucelenější mytologické narativy, které by se zde dočkaly moderního zpracování, v pátém dílu v podstatě nenajdeme. Přesto je ale inspirace některými prvky z konkrétních mýtů patrná.

Poslední z bohů se zaměřuje na bitvu, ke které se schylovalo přes celou sérii – bitvu mezi titány a bohy. Do jisté míry se jedná o opakování prvního střetu mezi těmito mocnými bytostmi, z mýtů známého pod pojmem *Titanomachie*, kdy Zeus společně s bohy svrhl svého otce Krona a porazil titány.⁷² V Riordanově verzi se strany obrací. Od první porážky Titánů jsou u moci bohové, a tak jsou to teď Titáni, pod vedením Krona, kteří chtějí svrhnout bohy a převzít zpět svou kdysi ztracenou moc.

Zabránit se jim v tom snaží jak sami bohové, tak i jejich děti, tedy polobohové. Nejhrdinštější úlohu mezi nimi má samozřejmě hlavní protagonista, Percy, který podle proroctví, jež se během série odhaluje, je tím vyvoleným, který se musí postavit Kronovi. Aby toho ale byl schopen, musí nejprve absolvovat koupel v podsvětní řece Styx, která mu má, podobně jako řeckému hrdinovi Achilleovi, zajistit potřebnou sílu a nezranitelnost, ovšem až na jedno slabé místo.⁷³

⁷⁰ HOMÉROS. *Odysseia*, V.

⁷¹ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o Labyrint*, s. 239–241.

⁷² HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 67.

⁷³ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Poslední z bohů*. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013, s. 147–149.

V této bitvě vystupuje mnoho postav známých z mýtů. Je mezi nimi titán Týfón, který se má stát zkárou bohů. V původních mýtech vystupuje sice až po samotné bitvě a porážce Titánů,⁷⁴ nyní je však její součástí. Kromě hrozivého Týfóna v samotné bitvě hraje poněkud zajímavější roli další titán – Prométheus.

Přestože je Prométheus titán, při „první“ titanomachii stál na straně bohů. Proti Diovi, který se pak stal vládcem, se obrátil až ve chvíli, kdy chtěl Zeus zničit lidstvo. Prométheus je mimo jiné známý svým soucitem s lidmi. Podle mýtů to byl on, kdo pro lidi ukradl oheň, naučil je mnoho dovedností, a tím je v podstatě formoval do podoby na bozích nezávislých bytostí. Zeus ho za to nechal přikovat ke skále, kam mu každý den orel přilétal vyklovat játra. Prométhea nakonec osvobodil až hrdina Héraklés.⁷⁵

V Riordanově verzi se nyní Prométheus, v probíhající bitvě bohů a polobohů proti Kronovi, přidá na stranu Titánů, protože díky prorocké vizi tuto stranu vidí jako vítěznou, zároveň se chce pomstít i Diovi za utrpení, které kdysi musel snášet. Protože mu ale zůstává soucit s lidmi, slíbí polobohům bezpečí, když se vzdají a přestanou bojovat za bohy. K tomu Percymu věnuje Pandóřinu skříňku, kterou v mýtech otevřela manželka jeho bratra, Pandóra, a vypustila tak do světa nemoci a všechno zlo. Ve skřínce zůstala akorát naděje, kterou si lidstvo až dotud uchovalo. Prométheus tedy žádá, aby se Percy a ostatní polobohové otevřením této skříňky vzdali naděje a bitvu tak ukončili.⁷⁶ To ale polobohové v čele s Percym odmítnou a Kronos s Titány jsou nakonec poraženi.

Jak jsme mohli vidět, v sérii *Percy Jackson* vystupuje plno postav známých z řecké mytologie a dochází i k opakování některých událostí, které jsou v antických mýtech popsány, třebaže jsou více či méně pozměněny, aby odpovídaly zasazení do období 21. století. A i když se tedy může zdát, že původní mytologická látka Riordanovi slouží jen jako jakási šablona pro jeho vlastní příběh, není to zcela pravda. Jistě, do jisté míry skutečně jde jen o recepci antických mýtů, ale na druhou stranu jsou v Riordanově podání něčím jiným a novým. I sama postava Percyho Jacksona očividně kráčí ve stopách známých řeckých hrdinů, ale i když například s Perseem sdílí jméno i jeho hrdinské skutky (př. zabití Medúzy), o bližší podobnosti můžeme mluvit jen stěží (transformací hrdiny jako postavy se budeme věnovat v následující kapitole).

⁷⁴ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 77.

⁷⁵ Tamtéž, s. 86–87.

⁷⁶ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Poslední z bohů*, s. 236, 245–247.

V Riordanových příbězích tedy existuje jasně postřehnutelný vztah mezi původními antickými texty, nicméně Riordan jim jejich přetvořením dává vlastní a nový smysl, který je díky jejich modernizaci pro jeho čtenáře jednoduše srozumitelnější a probouzí tak v nich i zájem o studium antických textů, jak upozorňuje i Joanna Paul ve svém příspěvku „The Half-Blood Hero: Percy Jackson and Mythmaking in the Twenty-First Century“.⁷⁷

Tato kapitola se mimo jiné snažila rovněž ukázat, že Riordan původní mytologickou látku nejen přebírá, ale i dále rozvíjí, což dokazuje vykreslení fikčního světa příběhu, který jakoby navazuje na události z originálních antických textů. Mytické narativy, které z Riordanovy představitosti vznikají, z něj dělají do jisté míry mytografa „[...] jak samotných řeckých mýtů, tak i svých vlastních fiktivních hrdinů, které na tento svět narouboval.“⁷⁸ Tyto nové skutečnosti, ať už o původních (nebo i nových) mytologických postavách, místech či událostech, Riordan nekompiluje jen v samotné sérii *Percy Jackson*, ale i v dalších doprovodných spisech k této sérii, kterými jsou např. *The Demigod Files* nebo taky *The Ultimate Guide*, které čtenářům fungování fikčního světa přibližují tím, že v sobě obsahově propojují kanonické informace o postavách z původních antických textů s informacemi o postavě Percyho Jacksona a Riordanových dalších charakterech.⁷⁹

Pokud bychom se zaměřili na samotný výběr mytologických motivů, které byly do příběhu zapracovány, a pokoušeli se v nich nalézt nějakou strukturu, hledali bychom marně. Riordanův výběr mytologických prvků, se kterými se v příběhu můžeme setkat, se nezdá být zvolen s nějakým hlubším záměrem, kromě toho očividného – poučení čtenářů o těch nejznámějších mýtických příbězích. Z toho, co jsme si ukázali, je totiž patrné, že Riordan čerpá především z *Odysseie*, z *Argonautiky* nebo se inspiruje Héraklovými hrdinskými činy. Percy tak v průběhu série prožívá dobrodružství hned několika antických hrdinů, ale žádnou konkrétní hrdinovu cestu nedokončí. Jeho dobrodružství je spíš jakousi „mozaikou nejikoničtějších scén a událostí antických Řeků.“⁸⁰

⁷⁷ PAUL, Joanna. „The Half-Blood Hero: Percy Jackson and Mythmaking in the Twenty-First Century“, in Vanda Zajko and Helena Hoyle (eds.). *A Handbook to the Reception of Classical Mythology*. Hoboken: Wiley, 2017, s. 238.

⁷⁸ Tamtéž, s. 238.

⁷⁹ Tamtéž, s. 238.

⁸⁰ LEIGHTON, Alexander. „Re-discovering Mythology: Adaptation and Appropriation in the Percy Jackson and the Olympians saga.“ *Mousaion*, 2014, vol. 32, no. 2, s. 63.

4. Transformace hrdiny

Každá kultura má své hrdiny. Jejich výskyt můžeme vysledovat v četném množství starověkých hrdinských mýtů, v mnohem pozdějších (hrdinských) fantasy dílech, ale samozřejmě i ne-fantasy dobrodružných literárních příbězích a filmech, anebo dokonce i v novodobých komiksech o superhrdinech. Postava hrdiny se zkrátka v různých kulturách objevovala už odnepaměti a rozhodně to nevypadá, že by se na tom v současnosti mělo něco měnit, třebaže se změnilo samotné pojetí hrdiny. Protože je postava hrdiny jakýmsi nesmrtelným fenoménem, bude mu věnovaná následující kapitola, která se zaměří na to, kdo vůbec takový hrdina je.

Mluvíme-li o hrdinech, nabízí se, abychom se zde věnovali i hrdinským mýtům, které byly, zvláště v minulosti, zkoumány hlavně s ohledem na jejich dějovou zápletku. Mnoho badatelů díky tomu přišlo s vlastním schématem, na jehož základě jsou podle nich hrdinské mýty vystavěny. Už výše jsme například zmiňovali Josepha Campbella, jehož *monomýtus* právě takovým schématem je. V jeho knize *Tisíc tváří hrdiny* Campbell tvrdí, že „hrdinovo mytologické dobrodružství se ubírá obvyklou dráhou, jež opisuje vzorec představovaný přechodovými rituály: odloučení – iniciace – návrat [...]“⁸¹ Campbellovo schéma hrdinských mýtů je ve zkratce založeno na cestě hrdiny, která začíná hrdinovým odloučením od známého prostředí jeho domova, jež odstartuje volání dobrodružství. Následuje hrdinovo překročení prahu, za níž se skrývá svět, který je pro hrdinu neznámý a kde čelí mnoha zkouškám, až se nakonec dostane ke zkoušce nejtěžší, jejímž zvládnutím získá odměnu. Dále hrdinu čeká už samotný návrat a opětovné překročení prahu – hrdina se ale vrací proměněný.⁸²

Mimo Campbella, jehož schéma je obecně asi nejznámější, tu ale samozřejmě jsou i další badatelé, kteří přišli se svými vlastními strukturami, které v mýtech o hrdinech objevili. Mezi takové osobnosti patří například Otto Rank nebo Lord Raglan. Každý k pojmání schématu hrdinských mýtů přistupoval trochu jinak, proto se i výsledné podoby jejich schémat liší. To Rankovo se například zaměřuje pouze na první polovinu hrdinova života, neboť právě do tohoto období podle Ranka hrdinství náleží, a tak tedy i jeho samotné schéma začíná hrdinovým narozením. Rankovo schéma se tímto odlišuje od Campbellova, které se naopak zaměřuje pouze na už dospělého hrdinu.⁸³ Ani jeden z nich ale ve svých schématech nereflektoval celý hrdinův život. To ale není případ Lorda Raglana, jehož model rovněž popisuje to, jak se hrdina vydává

⁸¹ CAMPBELL, Joseph. *Tisíc tváří hrdiny*. 2. vydání. Praha: Argo, 2017, s. 37.

⁸² Tamtéž, s. 209–210.

⁸³ SEGAL, Robert A. *Stručný úvod do teorie mýtů*. 1. vydání. Praha: ExOriente, 2017, s. 107.

na cestu a překovává překážky, nicméně Raglan ve svém schématu sleduje hrdinův život od jeho narození až po jeho smrt.⁸⁴

Protože stále mluvíme o blízkosti řeckých mýtů o hrdinech se zkoumanou sérií *Percy Jackson*, možná by nebylo od věci, abychom se právě na některou strukturu v hrdinských mýtech zaměřili a pokusili se ji aplikovat na danou sérii. Dílo *Percy Jackson*, ač je mýty o řeckých hrdinech silně inspirováno, ale zůstává stále jen (současnou) beletrií, proto pokus o naroubování dějové zápletky této série na strukturu hrdinských mýtů nám nepřijde příliš vhodné nebo dokonce přínosné pro naši práci. Spíš než podobnostem (či více pravděpodobným rozdíly), které by nám takové bádání přineslo, bychom se raději věnovali samotným hrdinům a jejich specifickým vlastnostem. Bude nás tedy zajímat, zda a jak se konstituce hrdiny změnila a pokusíme se odpovědět na otázku, o čem tato (případná) změna vypovídá. K této komparaci budeme vycházet hlavně z homérských eposů, neboť jak už jsme zmiňovali, máme za to – a následující stránky to snad dostatečně ukáží – že pro autora *Percyho Jacksona* jsou právě *Odysseia* s *Iliadou* hlavními prameny řecké mytologie, ze kterých při tvorbě své série vychází. Při odkazování na tyto eposy budeme opět čerpat z českých překladů Otmara Vaňorného.

4.1 Percy Jackson jako nový typ hrdiny

Na první pohled patrným rozdílem mezi Percym a řeckými hrdiny je to, že Percy je adolescent – jeho příběh začíná, když mu je dvanáct a končí, když dosáhne šestnácti let. Co ale považujeme za opravdu stěžejní odlišnost mezi těmito postavami je samotný charakter těchto hrdinů. To, jak si ukážeme, souvisí s tím, že Percy Jackson je postavou novodobou, což je důležité zmínit hlavně proto, že „ctnosti, které mají hrdinové závisí na kultuře a období,“⁸⁵ ve kterých vznikají.

Těžko bychom mohli chování většiny řeckých hrdinů pokládat za odpovídající tomu, jak si povětšinou představujeme, že by se pravý hrdina, měl chovat. Řecké hrdiny jednoduše nemůžeme pokládat za kladné postavy v současném slova smyslu. Jistě, jsou odvážní, silní a sebevědomí a díky těmto vlastnostem (a mnoha dalším) jsou schopni mimořádných činů, které z nich dělají hrdinu. Ale jak těchto činů dosahují, je věc trochu jiná. Ve třetím díle *Percyho Jacksona* na to naráží Dionýsos, když Percymu říká:

⁸⁴ Tamtéž, s. 93.

⁸⁵ BELL, Hilari. „The Greek Hero—New and Improved!“, in Rick Riordan and Leah Wilson (eds.). *Demigods and Monsters: Your Favorite Authors on Rick Riordan's Percy Jackson and the Olympians Series*. 2nd edition (1st edition in 2008). Dallas: Smart Pop, 2013, s. 136.

„[...] hrdinové se nikdy nezmění. Viníte nás bohy, že jsme namyšlení. Měli byste se podívat sami na sebe. Berete si, co chcete, využijete, koho potřebujete, a pak zradíte všechny kolem. Takže mi laskavě odpusť, že nemám hrdiny v lásce. Je to sobecká, nevděčná cháska. Zeptej se Ariadny. Nebo Medey.“⁸⁶

V případě Ariadny má Dionýsos v *Prokletí titánů* samozřejmě na mysli to, jak ji Théseus bez vysvětlení opustil na ostrově Naxos při plavbě z Kréty do Athén. I když existuje několik možných vysvětlení, proč to Théseus učinil,⁸⁷ pravděpodobně se dokážeme shodnout na tom, že opuštění Ariadny nám ze současného pohledu příliš hrdinské nepřijde.

Abychom se na rozdílnost v jednání řeckých hrdinů a našeho novodobého hrdiny Percyho Jacksona podívali blíže, vybrali jsme konkrétní příklad, který jasně ilustruje změnu postoje jednotlivých postav ve stejné situaci. Předkládaným příkladem je setkání s Kyklopem Polyfémem, o kterém jsme se krátce zmínili už v předešlé kapitole. Teď se na obě verze, jak z *Odysseie*, tak z *Moře nestvůr*, podíváme blíže, čímž doufáme, že se více než podobnosti odkryjí právě rozdíly, které mezi Odysseovým a Percyho jednáním ve stejné situaci nastanou, a to nám pomůže v potvrzení našeho tvrzení, že konstituce hrdiny se opravdu změnila.

V devátém zpěvu *Odysseie* doplňuje Odysseus se svou posádkou k ostrovu Kyklopů, kde je Kyklop Polyfémus uvězní ve své jeskyni, několik Odysseových mužů zabije, načež se mu Odysseus chce pomstít, a tak Polyféma opije vínem, a když Kyklop usne, ve spánku na něj se zbylými muži zaútočí a společně mu zabodnou kyj do oka:

„Druzi ten z olivy kyj pak chopili, na konci ostrý,
jemu jej do oka vbodli [...]
tím řeřavým kyjem jsme točili v obrově oku,
okolo něho pak krev, jak točil se, kroužila horká.
Vůkol brvy a víčka mu docela opálil plamen,
ana mu panenka plála a kořínky praskaly žářem.
Zařval bolestí strašně, až kolem ječela skála.
Hrůzou jsme skočili zpět, však Kyklóps ze svého oka
vytrhl prudce ten kyj, jenž hojnou krví byl zbrocen,

⁸⁶ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Prokletí titánů*, s. 141.

⁸⁷ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 296.

pryč jím od sebe mrštil, a mávaje rukama divě,
křičel a Kyklopy volal, co kolem jeskyně jeho
po kopcích šlehaných větry svá bydliště ve slujích měli.“ (*Odysseia*, IX. 382–400)

Kromě toho, že Odysseus spícímu (a v tu chvíli bezbrannému) Polyfémovi fyzicky ublíží, se ho navíc ještě snaží zesměšnit pomocí falešného jména „Nikdo“, kterým se mu prve představil a později se baví pohledem na to, když Polyfémos vysvětluje svým druhům, co se mu stalo:

„Přátelé, Nikdo mě lstí, však dokonce nevraždí silou.“

V odpověď Kykloповé mu pravili perutná slova:

„Sám-li jsi ve své sluji a *Nikdo* ti nedělá křivdy,

nemoci velkého Dia se nijak vyhnouti nelze —

otce však modlitbou svou hled' vzývati, Poseidóna!“

Řekli tak, odcházejíce, a moje se zasmálo srdce,

jak to mé smýšlené jméno a skvostný je výmysl zmátl.“ (*Odysseia*, IX. 408–414)

Odysseovi ale zřejmě nestačí, že Polyféma připravil o zrak, a ještě ho zesměšnil. V momentě, kdy se se svými muži dostane zpět na loď a pomalu plují od ostrova pryč, má Odysseus nutkání Polyféma ještě k tomu všemu provokovat, a to i na úkor jak svého života, tak i životů svých mužů:

„Když jsme se dvakrát tolik už vzdálili, plujíce mořem,

opět jsem oslovit jej měl v úmyslu, ale tu všichni

druzi mi se všech stran v tom bránili vlídnými slovy:

„Odvážný! Proč zas chceš toho divého dráždit muže,

který již teď, když skalinou vrh', nám připudil koráb

nazpět k pevnině zase, my myslili, že tam už zhynem.

Kdyby byl někoho z nás buď hlesnout neb promluvit slyšel,

byl by nám rozdrtil lebky a jistě i trámův lodní,

hranatým balvanem hodě — vždyť hází s takovou silou!“

Řekli, však nemohli přec mým duchem zmužilým pohnout,

nýbrž poznovu zas jsem řekl mu, rozhněván v srdci:

„Kyklope, kdyby se kdos snad zeptal tě ze smrtných lidí,

kerak ti byl tvůj zrak tak potupným způsobem zničen,
řekni, že bořitel měst byl ten, jenž oka tě zbavil,

Odysseus, Láertův syn, jenž bydlí v ithacké zemi!“ (Odysseia, IX. 491–505)

Jistě, mohli bychom tvrdit, že Odysseus neměl jinou možnost než Polyféma oslepit, aby mu nakonec mohl uniknout, i když učinit tak, když Kyklop spal, nám na hrdinu může přijít už lehce diskutabilní. Nesmíme ale zapomínat na to, že Odysseus je mnohdy charakterizován jako lstivý podvodník (v angličtině „trickster“),⁸⁸ který se s různými situacemi vypořádává právě díky své důmyslnosti. Ať tak či tak, rozhodně se ale musíme ptát, zdali bylo opravdu nutné, aby se Odysseus tak moc snažil Polyféma zesměšnit nebo se mu vysmát. Odysseus přeci vyhrál – Polyféma porazil a měl i volnou cestu z ostrova. Z našeho pohledu tak nemohlo jít o nic jiného než jen o dosažení jakéhosi pocitu zadostiučinění, který pramenil z Odysseova hněvu a jeho potřeby se Kyklopovi pomstít za smrt svých mužů.

Nyní se podíváme, jak se ve stejné situaci zachová Percy Jackson, který, jak už jsme si řekli v předchozí kapitole, na ostrov Kyklopů putuje s cílem získat zlaté rouno a zachránit svého přítele Grovera. Nepřišel tedy s nikým bojovat a boji s Polyfémem se vyhýbá až do chvíle, kdy už není jiné cesty. Když pak nakonec má v jedné chvíli nad Kyklopem navrch, čteme:

„Vzpamatoval jsem se, teprve když Polyfémos ležel roztažený na zádech a celý omráčený sténal a já stál nad ním a špičkou meče mu mířil do oka. [...]

„Prosím, neee!“ sténal kyklop a žalostně ke mně vzhlížel. Z nosu mu tekla krev. V koutku napůl slepého oka se mu třpytily slzy. [...]

Vyhrál jsem. Stačilo mi už jen bodnout – jeden rychlý výpad.

„Zabij ho!“ zařvala Clarisse. „Na co čekáš?“

Kyklopův hlas zněl tak zničeně, zrovna jako... jako Tysonův.

„Je to kyklop!“ varoval mě Grover. „Nevěř mu!“

Věděl jsem, že má pravdu. Věděl jsem, že Annabeth by řekla totéž.

⁸⁸ FELSON, Nancy, SLATKIN, Maura. „Gender and Homeric epic“, in Robert Fowler (ed.) *The Cambridge Companion to Homer*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Companions to Literature), 2006, s. 109.

Ale Polyfemos vzlykal... a mně poprvé došlo, že i on je syn Poseidóna. Stejně jako Tyson.
Jako já. Jak bych ho mohl jen tak chladnokrevně zabít?⁸⁹

Percy Polyféma ušetří, i když vnitřně ví, že se mu to může vymstít (což se nakonec i stane), ale v té chvíli zkrátka nedokáže jednat jinak – to díky soucitu, který Percy má, a který prokazuje i vůči svým nepřátelům. Celkově je Percy Jackson postava, která, když nemusí, tak se snaží nebojovat, což můžeme vidět i na situaci ve čtvrtém dílu, kdy má za úkol vyčistit stáje krále Augeia, k čemuž potřebuje přístup k nedaleké řece, kterou ale brání jedna vodní nymfa (najáda):

„Když jsem došel k řece, zjistil jsem, že tam na mě čeká nějaká holka. [...]

„Tak to teda ne, to neuděláš,“ vyprskla. [...]

„Podívej se,“ spustil jsem. „Přišel jsem se jenom zeptat –“

„Já vím, kdo jsi,“ odsekla. „A vím, co chceš. A říkám ne! Nenechám svou řeku zas zneužít na čištění těch hnusných stájí.“ [...]

„Mí přátelé jsou v nebezpečí,“ domlouval jsem jí.

„No, tak to je průšvih! Ale můj průšvih to není. A ty nebudeš ničit moji řeku.“ Vypadala, jako by se na mě chtěla vrhnout. Zatínala ruce do pěstí, ale připadalo mi, že slyším, jak se jí trochu chvěje hlas. Najednou mi došlo, že se mě přes ten vztekly postoj vlastně bojí. Asi si myslela, že se s ní budu bít o vládu nad řekou, a měla strach, že prohraje.

Z toho pomyšlení mi bylo smutno. Připadal jsem si jako surovec, synáček Poseidóna, který dělá ramena.

Posadil jsem se na pařez. „Dobře, vyhrálas.“

Najāda se zatvářila překvapeně. „Fakt?“

„Nebudu s tebou bojovat. Je to tvoje řeka.“⁹⁰

Percy se přístupu k řece vzdá, i když to v té chvíli považuje za jedinou možnost, jak vyčistit stáje, za což by obr Géryonés propustil jeho přátele, které předtím uvěznil. Nebude s ní bojovat, i když ví, že by nad ní pravděpodobně snadno zvítězil.

Percy se zkrátka snaží se svými protivníky, i když se jedná o nestvůry, pokud to je aspoň trochu možné, jednat se soucitem a s porozuměním, což je něco, co je původním antickým hrdinům

⁸⁹ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*, s. 241.

⁹⁰ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o labyrint*, s. 166–168.

zcela cizí.⁹¹ Další významnou odlišností je už výše zmíněná skutečnost, že Percy se v první řadě snaží boji, pokud možno, vyhnout, což je naopak pro homérské hrdiny, hlavně ty z *Iliady*, nemyslitelné. To podle Michaela Clarkeho pramení z naléhavé potřeby těchto hrdinů o udržení si vlastní slávy, kterou jim v životě, ale hlavně i posmrtně zajistí právě vybojované bitvy⁹² (př. *Ílias*, VI. 441–446, XXII. 304–305). Taková motivace u Percyho naopak zcela chybí. Sláva není nic, o co by urputně usiloval. Tomuto hrdinovi nejde o nic víc než o splnění svého úkolu, čímž bývá většinou záchrana jeho přátel nebo blízkých osob.

Mimo svůj božský původ byli řeční hrdinové za hrdiny pokládáni hlavně pro svou odvahu a fyzickou sílu.⁹³ Zároveň se ale často nechávali ovládnout svým hněvem nebo bažením po pomstě, což je mnohdy dovedlo až k „nehrdinským“ činům, jak se snažil ukázat příklad s Odysseem. Nicméně stačí si vzpomenout i na slavnou *Iliadu* a jejího největšího hrdinu Achillea, který se kvůli tomu, že mu mykénský král Agamemnón odebere jeho zajatkyňu Bríseovnu, rozhněvá natolik, že se odmítne nadále účastnit války proti Troji, díky čemuž Trojané začnou ve válečném konfliktu získávat značnou převahu a zemře tak mnoho Achilleových druhů, mezi nimi i jeho nejbližší přítel Patroklos.

Achilleovo chování je z dnešní perspektivy ve spojení s někým, kdo je označován za hrdinu, minimálně zarážející. V pátém dílu *Percyho Jacksona* se současné vnímání Achillea pokouší reflektovat jedna pasáž, ve které se Percy v podsvětí setkává s Achilleovým duchem, který se ho snaží odradit od toho, aby se vykoupal v řece Styx:

„Nedělej to,“ žádal mě. „Udělá tě to silným. Ale udělá tě to i slabým. V boji budeš zdatnější než kterýkoli smrtelník, ale posílí se i tvé slabosti a tvé chyby.“

„Jako že budu mít zranitelnou patu?“ zeptal jsem se. [...]

Shlédl na svou zakrvácenou nohu. „Ta pata je jen fyzická slabost, polobůžku. [...] Doopravdy mě ale zabila má vlastní namyšlenost.“⁹⁴

Jenomže když se na Achilleovo jednání nebudeme dívat z našeho současného pohledu, zjistíme, že jeho rozhodnutí neúčastnit se nadále válečného konfliktu vychází z něčeho daleko hlubšího než z jeho ješitnosti, jak by se nám mohlo zdát. Pro homérské hrdiny je totiž obzvláště důležitá

⁹¹ BELL, Hilari. „The Greek Hero—New and Improved!“, s. 143.

⁹² CLARKE, Michael. „Manhood and heroism“, in Robert Fowler (ed.) *The Cambridge Companion to Homer*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Companions to Literature), 2006, s. 78.

⁹³ BELL, Hilari. „The Greek Hero—New and Improved!“, s. 144.

⁹⁴ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Poslední z bohů*, s. 147.

jejich potřeba společenského uznání a jejich čest.⁹⁵ Tu Achilleovu král Agamemnón, odebráním jeho zajatkyně, pošpiní, a právě z tohoto pocitu zneuctění se Achilleus stáhne z bitvy (*Ílias*, I. 244). Nejde tedy tak jen o Achilleovu uraženou pýchu, ale o znevážení jeho vlastní hodnoty.

I když tedy na Achilleovo jednání, a na jednání mnoha dalších řeckých hrdinů, můžeme mít rozporuplné názory, a jako postavy se nám mohou zdát přinejmenším ambivalentní, faktem je, že hrdiny zůstávají. Nemáme právo jim tento status odepírat, protože to nejsou naši hrdinové, ale náleží dávným lidem, kteří je vytvořili a promítli do nich své vlastní hodnoty, kterých si jejich společnost nejvíce cenila.⁹⁶ Série *Percy Jackson*, a vlastně i sama postava Percyho, může tyto hodnoty, které jsou spojeny s kulturou starověkého Řecka, tak akorát přehodnotit a poskytnout jim novou perspektivu, která, víc než cokoliv jiného, odráží hodnoty a postoje naší současné kultury.⁹⁷

4.2 Percy Jackson jako vzor

Na hrdinech je zajímavé i to, že na ně můžeme nahlížet jako na vzor. Spolu s tím, jak s nimi prožíváme jejich zkušenosti, můžeme překovávat sami sebe.⁹⁸ Percy Jackson v tomto ohledu není výjimkou, dokonce bychom snad mohli tvrdit, že je to ve skutečnosti Percyho pravá podstata, protože s takovým účelem byl koneckonců stvořen – jeho ADHD a dyslexie, jak jsme si již řekli, měly pomoci synovi Ricka Riordana, a nejen jemu, s překonáním těch stejných problémů. Co ale ti, kteří takovou diagnózou netrpí? Má i těm Percy co nabídnout?

Připomeňme si, že cílovou skupinou, a tedy i modelovými čtenáři,⁹⁹ série *Percy Jackson* jsou děti přibližně do šestnácti let. A právě s možným překonáváním potenciálních, a řekněme i více obecnějších problémů, než je dyslexie nebo ADHD, by jim postava Percyho mohla pomoci. Sám Rick Riordan tvrdí, že pro tyto děti – přesněji řečeno adolescenty – je Percy Jackson skvělou metaforou a dokáže se s ním snadno ztotožnit právě proto, že Percy – jakožto polobůh, tedy napůl člověk a napůl bůh – vlastně neustále bojuje o pochopení vlastní identity, stejně jako každý teenager. Protože je Percy „polokrevný“, ustavičně balancuje mezi dvěma světy – světem

⁹⁵ CLARKE, Michael. „Manhood and heroism“, s. 77.

⁹⁶ HABERKORN, Gideon. „Cultural Palimpsests: Terry Pratchett’s New Fantasy Heroes.“ *Journal of the Fantastic in the Arts*, 2007, vol. 18, no. 3 (71), s. 319.

⁹⁷ LEIGHTON, Alexander. „Re-discovering Mythology: Adaptation and Appropriation in the Percy Jackson and the Olympians saga“, s. 63.

⁹⁸ MALÍČKOVÁ, Michaela a kol. *Obrazy hrdinu v kultúrnej pamäti*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, 2017, s. 10.

⁹⁹ Více o pojmu *modelový čtenář* bylo nastíněno v druhé kapitole této práce.

smrtelníků a světem bohů, přičemž zcela nepatří ani do jednoho z nich. Podobně jsou na tom podle Riordana teenageři, kteří naopak stojí mezi světem dětí, ve kterém své místo postupně ztrácejí, a světem dospělých, do kterého zatím nejsou úplně přijati.¹⁰⁰

Postava Percyho Jacksona a to, že i on překonává mnoho nebezpečných překážek, těmto dětem může poskytnout naději nebo odhodlání v jejich vlastních bojích, i když se nemusí jednat zrovna o boj s hroživou Medúzou nebo Mínótaurem, ale třeba o tlak ze strany jejich rodičů či školy nebo i o překonání pocitu vlastní nepatřičnosti, který může pramenit právě z jejich dosud nejasné identity.

Rick Riordan tvrdí, že přesně o překonání strachu z vlastní nepatřičnosti je Percyho členení Chiméře a její matce Echidně ve *Zloději blesku*. To, že se jim Percy postaví, tak ve výsledku není ničím jiným než symbolickým vyjádřením členení tomuto strachu.¹⁰¹

„Ruce jsem měl ochromené. Stál jsem tři metry od krvavého chřtánu Chiméry a věděl jsem, že jakmile se pohnu, ta potvora se na mě vrhne. [...] Snažil jsem se uvažovat, ale tělo jsem měl v ohni. Hlava se mi motala. Neměl jsem meč. Čelil jsem obrovské nestvůře, která chrílila oheň, a její matce. A byl jsem k smrti vyděšený. [...]

„Pokud jsi syn Poseidóna,“ zasyčela Echidna, „tak se vody nebojíš. Skoč, Percy Jacksone. Ukaž mi, že ti voda neublíží. Skoč a vem si zpátky svůj meč. Prokaž svůj rodokmen.“

Jo, jasně, pomyslel jsem si. Někde jsem četl, že skočit do vody z několika pater je jako plácnout sebou na tvrdý asfalt. Z téhle výšky bych se při tom dopadu rozmázl. [...]

„Nevěříš,“ uchechtla se Echidna. „Nevěříš bohům. Nemůžu ti to vyčítat, malý zbabělče. Lepší bude, když hned zemřeš. Bohové jsou nespolehliví. V srdci máš jed.“

Měla pravdu: umíral jsem. Cítil jsem, jak se mi zpomaluje dech. Nikdo mě nemohl zachránit, ani bohové ne.

Zacouval jsem a podíval se dolů na vodu. Vzpomněl jsem si na vřelý pocit z otcova úsměvu, když jsem byl dítě. Musel mě vidět. Musel mě navštěvovat, když jsem byl v kolébce.

¹⁰⁰ RIORDAN, Rick. „Introduction“, s. IX.

¹⁰¹ The Lightning Thief Rationale: Why The Lightning Thief Should Not Be Banned. Rick Riordan [online]. [cit. 2023-02-14]. Dostupné z: <https://rickriordan.com/resource/the-lightning-thief-rationale-incomplete/>

Vzpomněl jsem si na vířící zelený trojzubec, který se mi objevil nad hlavou tu noc boje o vlajku, když mě Poseidón prohlásil za svého syna. [...]

„Pomoz mi, otče,“ pomodlil jsem se.

Obrátil jsem se a skočil.“¹⁰²

Percy do vody dopadne nezraněný, protože se Poseidón rozhodne vyslyšet jeho modlitby. Nic z toho by ale nebylo možné, kdyby Percy nezačal věřit v sám sebe a nepřijal svou novou identitu jakožto syna Poseidóna.

4.3 Řečtí bohové v sérii Percy Jackson

Právě to, že Percy vnitřně přijme boha moří Poseidóna za svého otce, je v celku zásadní bod v celé sérii. Řečtí bohové, i když na stránkách jednotlivých dílů nevystupují často, jsou pro samotný příběh samozřejmě velmi důležití. Tato kapitola se doteď primárně zaměřovala na pojetí antických hrdinů a Percyho jako jejich novodobé verze a na zkoumání rozdílů, které nám srovnání těchto postav přineslo. Viděli jsme, že konstituce hrdiny se opravdu proměnila. Na následujících stránkách se podíváme, co bližšího tato změna dále přinesla. A rovněž se zaměříme na další důležité postavy v sérii, kterými jsou řečtí bohové, a zkusíme odpovědět na otázku, kým tyto bytosti v Riordanově podání jsou, jestli se změnily a popřípadě, proč k této změně došlo.

Když jsme se výše zabývali rozdíly mezi původními antickými hrdiny a postavou Percyho Jacksona, zmínili jsme, že se liší i věkově – Héraklés, Perseus, Iásón a někteří další hrdinové, byli převážně dospělí muži. Percy je ale adolescent. Předtím jsme tento rozdíl nepovažovali za tak důležitý, ale ve vztahu k řeckým bohům je to velmi zásadní skutečnost. V sérii *Percy Jackson* jsou sice bohové vnímáni stále jako mocné bytosti, jejichž hněvu je lepší se vyvarovat, zároveň s tím jsou – a to je důležité – mladými hrdiny vnímáni především jako rodiče.

Když Percy poprvé přijde do Tábora polokrevných, prakticky okamžitě se dozvídá, že je polobůh, a tím pádem, že je jeho otec řecký bůh. Pro Percyho je ale možná důležitější zjištění, že jeho otec, kterého do té doby pokládal za mrtvého, žije.

¹⁰² RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 228–229.

Aby polobůh zjistil, kterého konkrétního řeckého boha je potomkem, musí počkat na to, až se k němu daný bůh přihlásí, jenže to není samozřejmostí – někteří bohové se zkrátka o své potomky nezajímají a většina dětí, které v Táboře polokrevných skončí, se tak totožnost svého božského rodiče nikdy nedozví. I Poseidónovi poměrně dlouho trvá, než Percyho prohlásí za svého syna, a v Percym, i když ještě nezná jeho identitu, vůči němu kvůli tomuto nezájmu zatím začíná narůstat hořkost.¹⁰³

O moc líp se ale Percy necítí, když se k němu Poseidón nakonec přihlásí, protože prakticky hned na to se dozví, že se kvůli němu bude muset vypravit na nebezpečnou výpravu do podsvětí, aby odtamtud získal Diův blesk, z jehož krádeže, jak už jsme uvedli na přechozích stránkách, Zeus obviní právě Poseidóna. Ten tak doufá, že ho Percy nalezením blesku očistí a zabrání tak válce, ke které se mezi ním a Diem schyluje. Cheirón Percymu k této situaci říká:

„[...] není náhoda, že se k tobě Poseidón teď přihlásil. Je to moc riskantní hra, ale on je v zoufalé situaci. Potřebuje tě.“

Můj táta mě potřebuje.

Pocity se ve mně převalovaly jako sklíčka v kaleidoskopu. Nevěděl jsem, jestli se mám cítit našťvaný, vděčný, šťastný nebo vzteklý. Poseidón si na mě dvanáct let ani nevzpomněl. A teď mě najednou potřebuje.“¹⁰⁴

I přes své smíšené pocity se Percy na výpravu přeci jen vydá, ale víc než kvůli nalezení Diova blesku, tak učinil hlavně kvůli své matce, kterou doufá, že z podsvětí přivede zpátky:

„Nedělám to proto, abych pomohl otci. On o mě nestojí. Já nestojím o něj.“

Grover hleděl dolů ze své větve. „Podívej se, Percy. Já nejsem tak chytrý jako Annabeth. Nejsem tak odvážný jako ty. Ale umím dobře číst pocity. Jsi rád, že tvůj táta je naživu. Těší tě, že se k tobě přihlásil, a něco v tobě chce, aby byl na tebe pyšný. Proto jsi poslal hlavu Medúzy na Olymp. Chceš, aby si táta všiml, cos dokázal.“¹⁰⁵

Grover má samozřejmě pravdu, Percy si to ale nechce zatím připustit. I když ví, že Poseidón je bůh, považuje ho hlavně za otce, který ho opustil a který se o něj nezajímá. Důležité je, aby Percy tento pocit vůči Poseidónovi překonal. Percy musí pochopit, že od Poseidóna nemůže

¹⁰³ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 122.

¹⁰⁴ Tamtéž, s. 160–161.

¹⁰⁵ Tamtéž, s. 210.

čekat to, co od člověka. Musí zkrátka přijmout to, že Poseidon je sice jeho otcem, ale zároveň je i bohem.

První krok, který Percy k tomuto přijetí udělá, je, jak jsme zmínili výše, v momentě, kdy čelí Echidně s Chimérou. Připomeneme, že v tomto bodě nepřijímá jen Poseidóna za otce, ale zároveň i svou vlastní identitu coby polobůh. A proč že je akceptace sebe sama a božského rodiče polobohy pro příběh tak důležitá? To nám ukazuje hlavní antihrdina série, kterým je Luke Castellan.

Luke, syn boha Herma, je asi devatenáctiletý chlapec, který má zodpovědnost za všechny ostatní Hermovy děti, které v *Táboře polokrevných* jsou, ale zároveň i za ty, ke kterým se jejich božský rodič nepřihlásil. Když Percy poprvé přijde do tábora, Luke je ten, který se ho ujme a postupně se s ním spřátelí. O to víc je pro Percyho těžké přijmout to, že je to právě Luke, kdo ho na konci prvního dílu zradí. Percy se totiž dozví, že Luke slouží titánu Kronovi, kterému chce pomoci povstat. Proč se ale Luke, a později i mnoho dalších „polokrevných“ dětí, na stranu Titánů, kteří si nepřejí nic jiného než svrhnout bohy, přidají? Odpověď souvisí s akceptací boha za svého rodiče a vlastně i svojí role ve světě. To například Luke nikdy neudělal.

Luke viní Herma z toho, že ho jako otec opustil, podobně jako Percy Poseidóna ve *Zloději blesku*, ale Luke na rozdíl od Percyho tento pocit nikdy nepřekoná, a to ho nakonec donutí k postavení se proti bohům:

„Tam ve světě jsem toho spoustu viděl, Percy,“ oznámil mi Luke. „Necítils to – tu sbírající se temnotu, ty sílící nestvůry? Nedošlo ti, jak je to všechno marné? Všechno to hrdinství – dělat sluhu bohům. Měli být svrženi už před tisíci let, ale pořád se drží, díky nám polokrevným.“

Nechtělo se mi ani věřit, že se to vážně děje.

„Luku... mluvíš tady o našich rodičích,“ napomenul jsem ho.

Zasmál se. „A proto je mám milovat? [...]“¹⁰⁶

Lukova nevraživost vůči Hermovi, a vlastně i vůči všem řeckým bohům, nakonec vyústí v jeho smrt v posledním díle. Lukův postoj tak jakoby ukazuje krajní dopad toho, co může přinést

¹⁰⁶ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 389.

nepřijetí své identity, (identity) svého otce a s tím spojené role v daném fikčním světě. Úděl hrdinů v dané sérii totiž vysvětluje v jednom momentě Cheirón Percymu následovně:

„Lidé nežijí na stejné úrovni jako nesmrtelní. [...] Ale ty, Percy – ty jsi dílem bůh, dílem člověk. Žiješ v obou světech. Mohou ti ublížit oba a můžeš taky oba ovlivnit. To proto jsou hrdinové tak zvláštní. [...] Nestvůry nikdy nezemřou. Rodí se znovu z chaosu a barbarství, které neustále vře pod povrchem civilizace, a právě to posiluje i Krona. Je třeba je znovu a znovu porážet, držet v šachu. Ten boj ztělesňují hrdinové. Bojuješ v bitvách, které musí lidstvo vyhrát, musí zvítězit v každé generaci, aby zůstalo lidstvem. Rozumíš tomu?“¹⁰⁷

Předurčením hrdiny-poloboha je, že musí bojovat na straně lidstva, na straně (západní) civilizace, která je v sérii propojená s existencí řeckých bohů. Hrdinova podstata je tedy vlastně daná. Nutno ji ale přijmout. V Lukově případě k tomu nedojde – obrátí se proti bohům, své vlastní podstatě, čímž nepřijme své místo ve světě, což ve výsledku skončí jeho smrtí. Jeho stanovisko je tak vlastně protipólem toho Percyho, který svou roli přijal, s tím i svého božského otce, a ve výsledku zůstal naživu. Přijetí sebe sama a svých rodičů proto, jací jsou, je v sérii jedno z důležitých témat. Sám Rick Riordan to dokonce pokládá za jednu z hlavních myšlenek své série.¹⁰⁸

Když se ale u celé této pasáže ještě na chvíli zastavíme a podíváme se na Lukovu a Percyho cestu blíže, nemůžeme si nevšimnout, že daná situace vykazuje rysy přechodových rituálů. Tyto rituály, tak jak je představil Arnold van Gennep, se řídí schématem preliminarit (odloučení), liminality (pomezí) a postliminality (přijetí).¹⁰⁹ Podle van Gennepa „[...] se život člověka skládá ze sledu různých etap: narození, společenské dospívání, sňatek, otcovství, třídní postup, specializace zaměstnání a smrt, jejichž konce a začátky tvoří celky téhož rázu. A ke každému z těchto celků se vztahují obřady, jejichž cíl je stále týž – nechat jedince přejít od jedné determinované situace k jiné, zrovna tak determinované situaci.“¹¹⁰ Přechodové rituály tak jedince začleňují do společnosti nebo do určité skupiny lidí – dokončením postliminální fáze člověk přijímá a získává své nové místo ve světě.¹¹¹

¹⁰⁷ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*, s. 276.

¹⁰⁸ The Lightning Thief Rationale: Plot Summary. *Rick Riordan* [online]. [cit. 2023-02-17]. Dostupné z: <https://rickriordan.com/resource/the-lightning-thief-rationale-incomplete/>

¹⁰⁹ VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997, s. 19.

¹¹⁰ Tamtéž, s. 13.

¹¹¹ Tamtéž, s. 25.

Když jsme si teď schéma přechodových rituálů představili, doufáme, že jejich fáze jsou nyní u cesty postav Luka Castellana a Percyho Jacksona zřetelnější – oba se nacházeli ve fázi preliminární, což u nich byla doba, kdy ještě neznali pravdu o své polobožské podstatě, ani o světě bohů či jednoduše všeho „nadpřirozena“. Na pomezí, tedy v liminální fázi, se oba nachází ve chvíli, kdy pravdu o sobě už znají, ale aby mohli přejít do poslední postliminální fáze a dokončit tak celý přechod, musí svou novou identitu přijmout a s tím i své místo v novém světě. Viděli jsme, že v tomto bodě se cesta Percyho a Luka rozchází, protože Luke, na rozdíl od Percyho, přechod nikdy nedokončil a zůstal tak jakoby na pomezí.

Přijmutí své identity jakožto poloboha má v této sérii také zároveň jakousi katarzní funkci. Už jsme zmiňovali, že děti řeckých bohů se v sérii vyznačují tím, že „trpí“ dyslexií a ADHD. Ve fikčním světě *Percyho Jacksona* to jsou to ale výhody – jedná se o bojové reflexy a vrozenou schopnost rozumět starořečtině.¹¹² Z pohledu obyčejných smrtelníků ale tak přínosně tyto „polobožské rysy“ nepůsobí. Protože Percy na začátku prvního dílu série ještě neví, že je polobůh, tudíž zároveň nezná ani pravou podstatu své odlišnosti, dívá se na tyto své schopnosti prizmatem společnosti, ve které vyrůstal, a která dyslexii a ADHD jednoduše vidí jako poruchy čili něco negativního. Na začátku příběhu dokonce zjišťujeme, že Percy chodí na internátní akademii Yancy, soukromou školu pro problémové děti, která je jednou z mnoha, které za několik málo let vystřídal, a sám se díky tomu i za problémové dítě považuje.¹¹³

To, jak těžké je pro Percyho být „jiný“ vidíme například v momentě, kdy po jednom incidentu ví, že bude muset akademii opustit a mluví o tom s Cheirónem, který se v té době ještě vydává za obyčejného učitele latiny:

„Percy,“ začal. „Nenech se znechutit, že odcházíš z Yancy. Bude to... bude to tak nejlepší.“

Říkal to laskavě, přesto mě to rozčilovalo. [...]

„Tohle pro tebe není to pravé místo. Byla to jenom záležitost času.“

V očích mě pálilo.

Můj oblíbený učitel před celou třídou tvrdí, že jsem nemohl školu nikdy zvládnout. Nejdřív celý rok říká, jak mi věří, a najednou mi prý byl ten vyhazov souzený.

„Dobře,“ souhlasil jsem rozechvěle.

¹¹² Více o pojetí dyslexie a ADHD v sérii *Percy Jackson* bylo již zmiňováno v první kapitole této práce.

¹¹³ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 10.

„Ne, ne“ zavrtěl hlavou pan Brunner. „Celé jsem to zkazil. Snažil jsem se říct, že... ty nejsi normální, Percy. Není to nic, za co by –“

„Díky,“ vyhrkl jsem. „Díky moc, pane, že jste mi to připomněl.“¹¹⁴

Podobnou situaci můžeme sledovat v momentě, kdy se Percy po konci školního roku vrátí domů ke své matce:

„Pošleš mě zase pryč?“ zeptal jsem se jí. „Do další internátní školy?“

„Já nevím, miláčku.“ Znělo to těžce. „Myslím... myslím, že budeme muset něco udělat.“

„Protože mě nechceš mít u sebe?“ Sotva jsem to vyslovil, už jsem toho litoval.

Mámě vstoupily slzy do očí. „[...] Já – já *musím*, zlato. Pro tvé dobro. Musím tě poslat pryč.“

Její slova mi připomínala, co řekl pan Brunner – že pro mě bude nejlepší opustit Yancy.

„Protože nejsem normální,“ podotkl jsem.¹¹⁵

Percy si zkrátka připadá, že je s ním něco špatně, že není normální. Není si ale vědom toho, *jak* nebo *proč* je ve skutečnosti jiný. Poznáním toho, že je jeho otcem řecký bůh, vlastně na tyto otázky dostane odpověď. Zjistí tedy, že ta jeho jinakost pramení z jeho božského původu. Když doputuje do tábora polokrevných konečně pozná i další děti, jako je on. Je pro něj místem, kde není označován za problémové dítě, ale je jen dalším z mnoha „polokrevných dětí“, které rovněž mají dyslexii a ADHD. Negativní vnímání této diagnózy zde ale neexistuje, protože se zde vůbec o žádnou diagnózu nejedná. Percy zjišťuje, že jde o rysy, které ho činí výjimečným. A právě v poznání své pravé identity, a tím pádem i původu své jinakosti, která je zde zastoupena božskou stránkou, se Percyho negativní smýšlení o sobě samém uvolní.

I Jacqueline Sinfield, koučka na zvládání ADHD, tvrdí, že když děti znají svou diagnózu jako je ADHD a dyslexie, tak jim to pomáhá pochopit, proč jsou takoví, jací jsou a už pro ně nemusí být jediným vysvětlením jejich jinakosti to, že jsou nějakým způsobem méně inteligentní než jejich vrstevníci.¹¹⁶ Rick Riordan v podstatě ohledně této diagnózy smýšlí dosti podobně, nicméně samo poznání povznáší ještě na další úroveň – polobožským statusem poskytuje

¹¹⁴ Tamtéž, s. 30.

¹¹⁵ Tamtéž, s. 48.

¹¹⁶ SINFIELD, Jacqueline. Understanding ADHD and Dyslexia. In: *Verywell Mind* [online]. 2023 [cit. 2023-03-26]. Dostupné z: <https://www.verywellmind.com/dyslexia-and-its-relation-to-adhd-4119917>

vysvětlení toho, proč tuto diagnózu člověk vůbec má, a rovněž tím ukazuje, že tato jinakost vlastně může být znakem jedinečnosti.

4.3.1 Kým jsou bohové v sérii PJ

Když se nyní vrátíme k samotným bohům, zjistíme, že v kontrastu se změnou konstituce hrdiny, o které jsme mluvili výše, se bohové změnili o poznání méně, tedy minimálně co se chování týče. Bohové jsou stále pomstychtiví, ješitní, snadno se rozhněvají a podobně. Stejně zůstávají i jejich funkce a domény jejich působení, i když v některých případech i ty podléhají současnému podání – bůh Hermés je například stále posel bohů, nicméně ve světě *Percyho Jacksona* ke svému údělu využívá svou *Bleskovou Hermovu dodávkovou službu*¹¹⁷, která je obdobou dnešních kurýrních společností.

Obyčejní smrtelníci si vlivu řeckých bohů či jejich zasahování do chodu světa nejsou vědomi. Bohové jsou pro ně zahalení tzv. „mlhou“, která tyto mocné bytosti skrývá před lidským zrakem. Rick Riordan se v tomto případě nechal inspirovat opět Homérem, konkrétně *Iliadou*, kde něco podobného na několika místech najdeme. Příkladem nám může být promluva Athény k Diomédovi v pátém zpěvu:

„Vzmuž se jen, Týdeův synu, a bojuj s Trójany směle,
neboť do prsou tvých jsem vložila bez bázně sílu,
otcovskou, jakou míval ten jezdec, bojovník štítem.
Mrárotu, kterou's měl dřív, jsem nyní sňala ti s očí,
abys měl takový zrak, bys rozeznal od muže boha.“ (*Ilias*, V. 124–128)

Když se o tomto jevu ve *Zloději blesku* Percy Jackson dozvídá poprvé, Rick Riordan pomocí postavy Cheiróna přímo na tento epos odkazuje:

„[...] Přečti si *Iliadu*. Je plná zmínek o té věci. Kdykoliv se síly bohů nebo nestvůr smísí se smrtelným světem, vytvoří mlhu, která lidem zakryje výhled. Ty jako polobůh uvidíš všechno, jak to je, ale lidé si mohou věci vykládat úplně jinak.“¹¹⁸

Kým ale tito bohové zde jsou? Už v úvodu této kapitoly jsme tvrdili, že Rick Riordan při pojetí řecké mytologie v sérii vychází hlavně z homérských eposů. To platí i co se koncepce řeckých

¹¹⁷ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 204.

¹¹⁸ Tamtéž, s. 171.

bohů týče. Homér totiž, jak tvrdí Emily Kearns ve svém příspěvku „The Gods in the Homeric epics“ v *The Cambridge Companion to Homer*, řecké bohy pojímá, oproti tomu, jak byli reálně uctíváni, jako personalizované, individualizované postavy, které zásadně zasahují do životů smrtelníků (*Ílias*, I. 44–52), jejich intervence je často motivovaná jejich osobními pohnutkami (*Ílias*, I. 53–56, *Odysseia*, I. 68–75) a rovněž je pro ně příznačné navazování vztahů se smrtelníky (*Ílias*, III, 385–390, *Odysseia*, X. 275–278).¹¹⁹

U Ricka Riordana bychom mohli řecké bohy charakterizovat velmi podobně. Riordanovi bohové v příběhu rovněž vystupují jako svébytné postavy, i když jejich vliv na samotný děj příběhu je mnohem menší než například u *Iliady*, kde bohové aktivně vystupují a velkou měrou se podílí na vývoji líčených událostí.

V *Percym Jacksonovi* platí, že „když už bohové někoho vyhledají, nebývá to z dobrého srdce. Je to proto, že něco chtějí.“¹²⁰ I zde tedy jedná výhradně z vlastních pohnutek. Nicméně nikdy do událostí nezasahují tak výrazně, jako právě v *Iliadě*. Pokud už se Percy s nějakým bohem setká tváří v tvář, jedná se buď o „menší“ překážku, nebo pomoc, kterou mu bůh poskytne v rámci hlavní dějové linie. Výjimkou je samotná závěrečná bitva proti Titánům, které se bohové aktivně účastní, i když i tak probíhá jaksí na pozadí, odděleně od Percyho cesty v pátém dílu.

Na Riordanově pojetí řeckých bohů je zajímavé i to, jak je vlastně v sérii popisuje. Nyní máme na mysli konkrétně jejich vzhled. Tady už Riordanovi zřejmě inspirace Homérem nestačila, protože v eposech najdeme jen málo o tom, jak jednotliví bohové vypadají. Popisy jako „Héře bělostných loktů“ (*Ílias*, I. 55) a „Pallas jiskrných zraků“ (*Ílias*, I. 206), jakými jsou například bohyně Héra a Athéna u Homéra charakterizovány, už nejsou v současné beletrii, jakou je *Percy Jackson*, dostačující. Proto se Rick Riordan rozhodl bohy pojmout po svém.

Riordanovi bohové na první pohled působí jako obyčejní smrtelníci. Není na nich nic nepřírodně zvláštního, co by mohlo vzbuzovat dojem, že se jedná o mocné bytosti. Jejich vzezření je ovlivněno zasazením celého mytologického světa v příběhu do současného období v USA. Řečtí bohové tak vzhledově podléhají jednak modernizaci a také amerikanizaci.¹²¹

¹¹⁹ KEARNS, Emily. „The Gods in the Homeric epics“, in Robert Fowler (ed.) *The Cambridge Companion to Homer*. Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Companions to Literature), 2006, s. 60, 65.

¹²⁰ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o labyrint*, s. 116.

¹²¹ MURNAGHAN, Sheila. „Classics for Cool Kids: Popular and Unpopular Versions of Antiquity for Children.“ *The Classical World*, vol. 104, no. 3, s. 2011, s. 348.

Domníváme se, že se tak autor rozhodl učinit hlavně proto, aby existence a zároveň i reálnost řeckých bohů v soudobém americkém prostředí fikčního světa pro mladé čtenáře nepůsobila příliš rušivě při jejich čtenářské rekonstrukci.

Jak tedy konkrétní bohové u Ricka Riordana vypadají a proč se je rozhodl zobrazit právě tímto způsobem? To se pokusíme ukázat na vybraných bozích, kteří v sérii vystupují. Prvním příkladem bude Árés. Je to vůbec jeden z prvních bohů, se kterým se Percy setká a popisuje ho následovně:

„Před tím chlapíkem na motorce by se i profesionální zápasníci rozběhli k mamince. Měl na sobě červené triko bez rukávů, černé džíny a černý kožený plášť až na zem a na stehně připevněný lovecký nůž. Na očích měl červené sluneční brýle, takové, které pevně přiléhají k hlavě. Měl ten nejkrutější a nejsurovější obličej, jaký jsem kdy viděl – nejspíš docela hezký, ale zlý –, na hlavě mastného černého ježka a jeho tváře byly pokryty jizvami po mnoha, mnoha rvačkách.“¹²²

Árés je v sérii zobrazen jako drsně vyhlížející motorkář, jenž si libuje ve rvačkách, a kterého zřejmě není radno naštvat. Z mytologie o něm ale víme, že je především bohem zuřivé války a krvavých bitev. Musíme se tedy ptát, jak spolu tato dvě pojetí souvisí, nebo co Riordana přimělo Área právě takto zobrazit. Zdá se nám, že Riordanův postup při moderním pojmání řeckých bohů vychází z jeho snahy určit jakési klíčové rysy daného boha, tato snaha je pak doprovázena pokusem autora nalézt v americkém prostředí určitý typ člověka, který by stejné rysy rovněž vykazoval.

Jelikož je Árés bohem brutální stránky bitev a bitevního šílenství,¹²³ dalo by se říct, že je jakýmsi reprezentantem mužské agresivity, síly a bojechtivosti. Takto zřejmě Rick Riordan Área pojímá, protože jeho základní charakteristika se v sérii zužuje na podobu násilného, nebezpečného muže, který ve svém okolí vzbuzuje strach nebo přinejmenším respekt. Takovýto Áréův profil pak Rick Riordan v *Percym Jacksonovi* konkretizuje a zhmotňuje v postavě motorkáře. Tím Riordan dosáhne jasně vykreslené postavy, kterou si jeho čtenáři dokáží snadno představit.

Je ale zřejmé, že takovéto moderní zobrazení Área není náhodné a má pravděpodobně svůj původ v množství amerických motorkářských gangů a jejich převažující negativní pověsti, která

¹²² RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 243.

¹²³ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 71.

pramení z kriminální činnosti některých z nich – zde můžeme jasně vidět onu amerikanizaci, o které jsme se zmínili výše. Nutno ale podotknout, že tato představa je samozřejmě stereotypní povahy, a tak i na těchto stereotypech vyrůstá podoba Riordanova Area.

Podobný postup Riordan uplatnil i při vykreslování moderní podoby ostatních bohů, i když například u Dionýsa postupuje trochu jinak. O Dionýsovi z mytologie víme, že je především bohem vína a nespoutaných oslav, tudíž bychom mohli čekat, že Riordan bude v základu svého Dionýsa charakterizovat jako nějakého veselého, podnapilého muže, který si libuje v oslavách. Trochu překvapivě ale zjišťujeme, že tomu tak úplně není. Dionýsos je místo toho popisován následovně:

„Muž obrácený ke mně byl malý, ale obtloustlý. Měl červený nos, velké vodnaté oči a kudrnaté vlasy. Byly tak černé, že se zdály málem purpurové. [...]

Vypadal jako zestárlý cherubín ve středním věku z kempu pro karavany. Na sobě měl havajskou košili s tygřím vzorem a zapadl by do Gabeovy pokerové skupinky. Měl jsem ale pocit, že tenhle chlap by obehrál i mého nevlastního otce.“¹²⁴

Riordanův Dionýsos v celé sérii vystupuje jako někdo, kdo většinu svého mládí prohýřil na nespočtu večírcích nebo „jako nějaký turista v Las Vegas, který to přehnal v kasinu.“¹²⁵ Je taky věčně mrzutý, podrážděný a znuděný, což má zřejmě navozovat pocit, jako by byl ve věčném stavu kocoviny nebo spíš v nedobrovolné abstinenci, protože ve *Zloději blesku* se dozvídáme, že za pronásledování jedné lesní nymfy, má Dionýsos od Dia zakázáno pít víno.¹²⁶ Domníváme se ale, že skutečným důvodem, proč se Rick Riordan rozhodl Dionýsa zobrazit právě takhle, je ten, že s ohledem na to, že je série *Percy Jackson* určená především pro děti, by Dionýsova konzumace alkoholu, třebaže patřící k jeho podstatě, mohla v takovéto sérii působit minimálně nevhodně.

Mimo Area a Dionýsa se Percy samozřejmě setká i s mnoha dalšími bohy, ve zbytku práce se ale zaměříme už jen na jednoho z nich. Možná nepřekvapí, že jim bude právě Poseidón. S ohledem na naše tvrzení, že se řečtí bohové ve svém chování zas až tak moc nezměnili, je poměrně zajímavé, že na Poseidóna toto tvrzení zas tak neplatí.

¹²⁴ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 73.

¹²⁵ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*, s. 70.

¹²⁶ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 80.

Poseidón je totiž například v *Odysseii* líčen jako „mocný Zemětřás“, který v zápalu hněvu rozbouří moře natolik, že i jindy statečný Odysseus před ním strachy padá na kolena (*Odysseia*, V. 282–298). Homérovo líčení Poseidóna tak odpovídá tomu, že Poseidón, přestože je obecně bohem moří, byl spíše asociován s rozbouřeným mořem než s klidnou mořskou hladinou.¹²⁷ V sérii *Percy Jackson* se ale zdá, že Poseidón je naopak spojován spíše s tím druhým aspektem, protože jeho vystupování je zde o poznání mírnější. I jeho vzhled, který opět hezky ilustruje výše zmíněnou amerikanizaci, odkazuje na jakýsi klid, který moře může navozovat. Dobře to ukazuje Percyho popis Poseidóna na konci prvního dílu, kdy svého božského otce poprvé spatří:

„Připomínal mi plážového tuláka z Key West na Floridě. Měl kožené sandály, khaki bermudy a košili značky Tommy Bahama, posetou kokosy a papoušky. Pleť měl opálenou dohněda a ruce zjizvené jako nějaký rybář ze starých časů. Byl černovlasý jako já. Ve tváři měl stejný rozladěný výraz, který mi vždycky zajistil nálepku rebela. Ale jeho oči barvy mořské zeleně jako ty moje lemovaly vrásky od slunce, které mi prozradily, že se taky hodně usmívá. [...]

„Persee,“ oslovil mě Poseidón. „Podívej se na mě.“

Udělal jsem to a nevěděl jsem přesně, co vidím v jeho tváři. Nebyla tam žádná známka lásky ani uznání. Nic, co by mě povzbudilo. Bylo to jako dívat se na oceán: někdy člověk odhadne, co se od něj dá čekat. Většinou je ale nečitelný, záhadný.“¹²⁸

I přes to, jak se Percymu Poseidón zdá na první pohled netečný, v průběhu série se právě Poseidón ukáže být božským rodičem, který svému dítěti prokazuje nejvíce náklonnosti. Nenechá si například ujít Percyho patnácté narozeniny a zajímá se o to, zda je Percy v pořádku¹²⁹, a dokonce se Percymu svěří, že je jeho oblíbeným synem.¹³⁰

Můžeme spekulovat o tom, zdali by Poseidón v příběhu vystupoval stejně, kdyby nebyl otcem protagonisty. Náš názor je ale takový, že pravděpodobně ne. Poseidón se zřejmě dočkal takové míry „polidštění“ a přístupnosti (v porovnání s ostatními bohy) právě proto, že je rodičem hlavní postavy série.

Tato kapitola se zaměřovala především na samotnou postavu Percyho Jacksona, jakožto novodobého „antického“ hrdinu, a v porovnání s původními řeckými hrdiny se snažila

¹²⁷ HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*, s. 125.

¹²⁸ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*, s. 362, 364.

¹²⁹ RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o labyrint*, s. 376–377.

¹³⁰ Tamtéž, s. 379.

odpovědět na otázku, jestli se nějak změnila jejich konstituce. Doufáme, že toto srovnání ukázalo, že ke změně opravdu došlo – Percyho hrdinství totiž už nespočívá tolik ve fyzické síle nebo odvaze, což byly dřívější ideály opravdového hrdiny, ale spíše v jeho soucitu a porozumění, které dokáže projevat i vůči svým nepřítelům. Viděli jsme také, že tato změna je podmíněná kulturou a obdobím, ke kterým hrdina náleží, protože hrdina ve výsledku není ničím jiným než odrazem cností a hodnot, kterých si jeho kultura nejvíce cení či cenila.

Na hrdinu jsme se v této kapitole snažili nahlédnout i jako na vzor, ke kterému je možno vzhlížet a díky participování na jeho zkušenostech můžou recipienti získávat odhodlání v čelení svým vlastním problémům. Konkrétně postava Percyho Jacksona snad aspoň částečně nastínila, jak může pomoci jednat dětem s pochopením a překonáváním takové diagnózy jako je ADHD nebo dyslexie, a obecně pak i všem teenagerům v boji o pochopení vlastní identity.

Společně s hrdinou a změnami v jeho konstituci, jsme se ve zbytku kapitoly zaměřili i na Riordanovu verzi řeckých bohů, u nichž jsme mohli vidět, že sami o sobě se tolik nemění – zůstávají jim jejich funkce a některé charakterové vlastnosti. Co se ale mění určitě, je vztah mezi nimi a novými hrdiny. Tato změna je podle nás jednoznačně podmíněná tím, že Riordanovi hrdinové jsou adolescenti, což v předložené knižní sérii umožnilo nový a pro současné čtenáře možná i přístupnější pohled na řecké bohy, kteří jsou zde primárně vnímáni jako rodiče a druhotně až jako mocné bytosti, kterým je třeba prokazovat úctu.

Další velkou změnou, kterou řeční bohové v Riordanově podání prošli, je i jejich vzhled, který sice nějak souvisí s původními sférami jejich působnosti a s tím, co ve starověkém Řecku reprezentovali, nicméně díky zasazení příběhu do současného prostředí v USA bývá jejich vzezření pozměněno tak, aby odpovídalo modernímu pojetí, a čtenáři si tyto bohy dokázali dobře představit.

Závěr

V této bakalářské práci jsme si za objekt svého zkoumání zvolili beletristickou sérii *Percy Jackson* od amerického autora Ricka Riordana. Samo dílo se od svého prvního vydání v roce 2005 nepřestalo těšit značné popularitě, a to nejen v americkém prostředí. Naše práce se na tuto pentalogii zaměřila hlavně proto, že je inspirováno řeckými mýtickými narativy. Pro ucelenější uchopení předmětu našeho zkoumání jsme se neubránili využití literárněvědného pohledu, který se ukázal být velmi přínosný – díky němu jsme měli možnost nahlédnout na spojitost žánru fantasy, do kterého *Percy Jackson* patří, s mýty (nebo mytologií jako celkem). Ještě předtím jsme se ale pokusili žánr fantasy alespoň částečně popsat, a to jak jeho historický vývoj, tak i to, v čem spočívá úskalí pokusu o jakoukoliv jeho definici.

Mohli jsme ale vidět, že žánr fantasy lze asi nejjasněji uchopit ve vztahu k „reálnému“ světu – fantasy je tak obecně vším, co by v konsenzuálním světě bylo jednoduše považováno za *nemožné*. Nicméně bychom mohli tvrdit, že mnoho „nemožného“ se vyskytuje i v mýtech, ze kterých fantasy hojně čerpá, a dokonce z nich i vychází. Přesto jsou ale mezi nimi tak zásadní významové rozdíly, že o žádné totožnosti nemůže být řeč. Fantasy zůstává pouze fikcí, a i když se ve svých recipientech snaží probudit víru v reálnost svého fikčního světa, naprosto neguje svou reálnost za jeho hranicemi, tj. ve světě konsenzuálním. S mýty je to v tomto ohledu složitější – ty se totiž k „reálnému“ světu vztahují mnohem komplexněji než fantasy a na otázku po víře v reálnost jejich obsahu rovněž není jednoduché odpovědět. Lze říci alespoň tolik, že jejich obsah nějakým způsobem brán vážně byl i ve světě konsenzuálním, i když ne zcela.

V kontextu tohoto rozlišení je zajímavý případ zkoumané série *Percy Jackson*, kdy její autor sice přebírá mytologický svět antického Řecka, o kterém bychom tedy mimo tuto sérii v žádném případě nemohli tvrdit, že se jedná o svět fikční – v Riordanově pojetí se jím ale stává. Riordan totiž řecký mytologický svět, který navíc zasazuje do současného amerického prostředí, formuluje jako fantasy a tedy fikci. Jedná se ale o záměr, protože Riordan se využitím řeckých mytologických motivů snažil tuto mytologii přiblížit mladé generaci svých čtenářů a žánr fantasy mu posloužil jako zábavný a „nenásilný“ způsob, jak u dětí nebo u teenagerů vzbudit zájem o studium těchto mýtů nebo jim je alespoň přiblížit.

Využití mytologických motivů v *Percy Jacksonovi* Riordanovi ale nesloužilo jen ke klasické edukaci svých čtenářů o mýtech, ale i k upozornění na současné ekologické problémy v našem světě. K tomu mu posloužila postava boha a ochránce přírody Pana, jehož smrt má

v příběhu jasné poselství – za zachování přírody musí převzít zodpovědnost každý z nás. Zároveň se ale Riordan zaměřuje i na individuálnější „problémy“, a to už od momentu, kdy se rozhodl vytvořit hlavní postavu série, která je sice odvážným hrdinou, zároveň ale „trpí“ ADHD a dyslexií.

Riordan ve fikčním světě svého příběhu k těmto diagnózám přistupuje velmi neobvykle a v sérii je pojímá jako distinktivní rysy svých „polokrevných“ hrdinů. Zde se tak vlastně stávají něčím, co se podobá „superhrdinským“ schopnostem – ADHD zde zastupuje bojové reflexy těchto postav a dyslexie zase vrozenou schopnost rozumět a číst ve starořečtině.

To, že se Riordan tyto diagnózy rozhodl pojmout výhradně v pozitivním světle, oproti názorům, které je naopak označují jednoduše za „poruchy“ nebo „vady“,¹³¹ znamená, že jeho série v sobě může nést jakýsi terapeutický potenciál. Dětem, které se potýkají se stejnými problémy jako Percy Jackson a ostatní postavy polobohů, které v příběhu vystupují, totiž tato série nabízí nový (a mnohdy optimističtější) úhel pohledu, kterým na svou diagnózu mohou nahlížet, což může vést až k pocitu katarze.

Zdá se nám, že fantasy obecně v současnosti lze považovat za hlavního prostředníka mezi mýty (a mytologií) a současným člověkem. Na vyšší rovině se nám ale jeví, že i sama popkultura je velmi silně ovlivněna právě žánrem fantasy, a to hlavně tou částí fantasy, která nějakým způsobem pracuje s mytologiemi. Mluvíme zde například o komiksových superhrdinech, jakými jsou třeba bůh ze severské mytologie Thor od *Marvel Comics* či Amazonka Wonder Woman od *DC Comics*. Množství filmových ale i seriálových adaptací, které v posledních letech vznikají podle komiksových předloh opírajících se mytologie, snad dokládá rostoucí popularitu tohoto žánru a zároveň i rostoucí zájem a vůbec i povědomí o mytologických systémech různých kultur, které se v těchto adaptacích objevují. Jako příklad můžeme uvést třeba seriál *Loki* (2021) o severském bohu lstí či *Moon Knight* (2022), kde vystupují bohové starověkého Egypta.

Využívání fantasy k zprostředkování mytologie současnému publiku se samozřejmě neomezuje jen na komiksovou tvorbou a její následné filmové či seriálové adaptace. Podobný trend můžeme vysledovat i v literatuře, což dokazuje i zkoumaná série *Percy Jackson*, ale i další série

¹³¹ WEIN, Elizabeth E. „Not Even the Gods Are Perfect: Disability as the Mark of a Hero“, in Rick Riordan and Leah Wilson (eds.). *Demigods and Monsters: Your Favorite Authors on Rick Riordan's Percy Jackson and the Olympians Series*. 2nd edition (1st edition in 2008). Dallas: Smart Pop, 2013. s. 148.

jejího autora (př. *Magnus Chase a bohové Ásgardu*) či již zmiňovaná kniha *Američtí bohové* od Neila Gaimana. Pozadu nezůstávají ale ani videohry, mezi které patří třeba úspěšná série *God of War*, kde se setkáme s bohy (případně mytologickými nestvůrami) řeckými, ale i severskými, podobně jako v dílech další populární série videoher s názvem *Assassin's Creed*, konkrétně pak díl *Assassin's Creed Odyssey* (2018) a *Assassin's Creed Valhalla* (2020).

Nutno ale říct, že v popkultuře, ať už se jedná o filmy, beletrii či videohry, jsou mýty, či mytologické prvky, prostřednictvím fantasy často představeny ve velmi pozměněné formě – jsou obvykle modernizované a zjednodušené nebo celkově přetvořené tak, že s původními mytologickými narativy bychom někdy hledali podobnost velmi těžko. Série *Percy Jackson*, jak se snažila tato práce ukázat, je dobrým příkladem tohoto moderního uchopení – například její hlavní postava je sice vytvořena po vzoru původních antických hrdinů, společného s nimi má ale jen velmi málo. Viděli jsme, že rozdíl mezi Percym Jacksonem a Odysseem nebo Achilleem spočívá v jejich samotné konstituci. Liší se především (morální) hodnoty, které je motivují k jejich jednáním. Právě ony hodnoty, které různí hrdinové zastávají, jsou kulturně a časově podmíněné, což snad srovnání jednání Percyho Jacksona s jednáním vybraných řeckých hrdinů ve stejných (či podobných) situacích v naší práci dostatečně ukázalo.

Mýty, které jsou v dnešní popkultuře nejčastěji neseny právě žánrem fantasy, tedy bývají obvykle více či méně pozměněny, a to hlavně z toho důvodu, aby vyhovovaly vkusu současných recipientů a byly pro ně snadněji pochopitelné a přijatelné – sama skutečnost, že celý svět řecké mytologie, je v představené sérii *Percy Jackson* přenesen do soudobých Spojených států snad mluví za vše. Nabízí se tvrzení, že fantasy svým volným nakládáním s mýty a jejich přetvářením podle svých potřeb, je nějakým způsobem degraduje jen na zajímavé náměty pro svá díla. To je do jisté míry pravda, vzhledem k tomu, jaký význam starověké mýty původně měly, a i stále mají. Na druhou stranu se díky popkultuře alespoň částečné povědomí o nich (o jejich obsahu) dostane k široké vrstvě veřejnosti, třebaže se jedná jen o povrchovou znalost, přesto to ale ve výsledku považujeme za dobrý přínos tohoto žánru pro současnou společnost. Zároveň ale jakékoliv fantasy dílo pracující s mýty, jak snad naše práce ukázala, může současnému publiku nabídnout daleko víc – lze v něm například rozvinout jeho potenciale terapeutický rozměr, tak jak to učinil Rick Riordan s pojetím ADHD a dyslexie, čímž pak takové dílo může pokrýt a rezonovat s nespočtem problémů, jimž současná společnost (nebo její část) může čelit, nebo zkrátka může problematiku čehokoliv vůbec tematizovat, jak jsme opět mohli vidět u Riordana, který se prostřednictvím kategorie polobohů vztáhl k postavení dospívajících v současné společnosti.

Bibliografie

PRIMÁRNÍ LITERATURA

RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Zloděj blesku*. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 400 s. Přeloženo z anglického originálu *Percy Jackson and the Olympians: The Lightning Thief*. ISBN 978-80-253-1976-5.

RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Moře nestvůr*. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 304 s. Přeloženo z anglického originálu *Percy Jackson and the Olympians: The Sea of Monsters*. ISBN 978-80-253-1720-4.

RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Prokletí titánů*. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 336 s. Přeloženo z anglického originálu *Percy Jackson and the Olympians: The Titan's Curse*. ISBN 978-80-253-1723-5.

RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Bitva o labyrint*. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 384 s. Přeloženo z anglického originálu *Percy Jackson and the Olympians: The Battle of the Labyrinth*. ISBN 978-80-253-1721-1.

RIORDAN, Rick. *Percy Jackson: Poslední z bohů*. Překlad Dana Chodilová. 2. vydání. Praha: Fragment, 2013. 408 s. Přeloženo z anglického originálu *Percy Jackson and the Olympians: The Last Olympian*. ISBN 978-80-253-1976-5.

HOMÉROS. *Odyseia*. Překlad Otmar Vaňorný. 16. vydání. Praha: Petr Rezek, 2007. 451 s. ISBN 978-80-86027-26-0.

HOMÉROS. *Ílias*. Překlad Otmar Vaňorný. 12. vydání. Praha: Petr Rezek, 2007, s. 598. ISBN 978-80-86027-25-2

SEKUNDÁRNÍ LITERATURA

ATTEBERY, Brian. *Stories about Stories: Fantasy and the Remaking of Myth*. 1st edition. New York: Oxford University Press, 2014. 256 s. ISBN 978-01-993-1606-9.

CAMPBELL, Joseph. *Tisíc tváří hrdiny*. Překlad Hana Antonínová. 2. vydání (1. vydání v roce 2008). Praha: Argo, 2017. 388 s. Edice Capricorn, sv. 22. Přeloženo z anglického originálu *The Hero of Thousand Faces*. ISBN 978-80-257-2184-1.

DĚDINOVÁ, Tereza. *Po divné krajině: charakteristika a vnitřní členění fantastické literatury*. Brno: Masarykova univerzita, 2015. 228 s. Edice Spisy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, číslo 433. ISBN 978-80-210-7871-0.

ECO, Umberto. *Šest procházek literárními lesy: přednášky na Harvardově univerzitě*. Překlad Bronislava Grygová. Olomouc: Votobia, 1997. 196 s. Velká řada. Přeloženo z anglického originálu *Six walks in the fictional woods*. ISBN 80-7198-248-2.

FOWLER, Robert (ed). *The Cambridge Companion to Homer*. 2nd edition (1st edition in 2004). Cambridge: Cambridge University Press (Cambridge Companions to Literature), 2006. 419 s. ISBN 0-521-81302-6.

HABERKORN, Gideon. „Cultural Palimpsests: Terry Pratchett's New Fantasy Heroes.“ *Journal of the Fantastic in the Arts*, vol. 18, no. 3 (71), [2007]: 319–339.

HARD, Robin. *The Routledge Handbook of Greek Mythology*. 8th edition (1st edition in 2003). Abingdon: Routledge, 2020. 631 s. ISBN 978-1-315-62413-6 (ebk).

LEIGHTON, Alexander. „Re-discovering Mythology: Adaptation and Appropriation in the Percy Jackson and the Olympians saga.“ *Mousaion*, vol. 32, no. 2, [2014]: 60-73.

MALÍČKOVÁ, Michaela et al. *Obrazy hrdinu v kultúrnej pamäti*. Nitra, Univerzita Konštantína Filozofa, 2017. 174 s. ISBN 978-80-558-1235-9.

MANLOVE, Colin. *The Fantasy Literature of England*. 1st edition. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 1999, s. 222. ISBN 978-1-349-27499-4 (ebk).

MATHEWS, Richard. *FANTASY: The Liberation of Imagination*. New York: Routledge, 2011. 248 s. ISBN 0-415-93890-2 (pbk).

MURNAGHAN, Sheila. „Classics for Cool Kids: Popular and Unpopular Versions of Antiquity for Children.“ *The Classical World*, vol. 104, no. 3, 2011: 339–353.

PAUL, Joanna. „The Half-Blood Hero: Percy Jackson and Mythmaking in the Twenty-First Century,“ in Vanda Zajko and Helena Hoyle (eds.). *A Handbook to the Reception of Classical Mythology*. 1st edition. Hoboken: Wiley, 2017. [231-241]. Series Wiley Blackwell handbooks to classical reception. ISBN 978-1-444-33960-4.

PRINGLE, David (ed). *Fantasy: encyklopedie fantastických světů*. Překlad Barbora Bartoňová, et al. 1. vydání. Praha: Albatros, 2003. 272 s. Přeloženo z anglického originálu *Fantasy: The Definitive Illustrated Guide*. ISBN 80-00-01126-3.

RIORDAN, Rick, WILSON, Leah (eds.). *Demigods and Monsters: Your Favorite Authors on Rick Riordan's Percy Jackson and the Olympians Series*. 2nd edition (1st edition in 2008). Dallas: Smart Pop, 2013. 288 s. ISBN 978-1937856-36-6.

SEGAL, Robert A. *Stručný úvod do teorie mýtů*. Překlad Lucie Valentinová. 1. vydání. Praha: ExOriente, 2017. 160 s. Religionistická knihovna, sv. 3. Přeloženo z anglického originálu *Myth: A Very Short Introduction, Second Edition*. 978-80-905211-3-1.

VAN GENNEP, Arnold. *Přechodové rituály: systematické studium rituálů*. Překlad Helena Beguivinová. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 201 s. Mythologie. ISBN 80-7106-178-6.

VEYNE, Paul. *Věřili Řekové svým mýtům?: esej o konstitutivní imaginaci*. Praha: Oikómenh, 1999. 166 s. Oikúmené ISBN 80-86005-78-X.

INTERNETOVÉ ZDROJE

CLUTE, John, JOHN GRANT (eds). Encyclopedia of Fantasy (1997). *Encyclopedia of Science Fiction* [online]. Dostupné z: https://sf-encyclopedia.com/entry/encyclopedia_of_fantasy_the

SINFIELD, Jacqueline. „Understanding ADHD and Dyslexia“. *Verywell Mind* [online]. Dostupné z: <https://www.verywellmind.com/dyslexia-and-its-relation-to-adhd-4119917>

The Lightning Thief Rationale. *Rick Riordan* [online]. Dostupné z: <https://rickriordan.com/resource/the-lightning-thief-rationale-incomplete/>